

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Вищого навчального закладу Укоопспілки
«Полтавський університет економіки і торгівлі»

18 квітня 2019 року № 88-Н

Форма № П-4.04

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД УКООПСІЛКИ
«ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ»**

Інститут економіки, управління та інформаційних технологій

Форма навчання заочна

Кафедра бухгалтерського обліку і аудиту

Допускається до захисту

Завідувач кафедри _____доц. В.А. Кулик

«___» листопада 2019 р.

ДИПЛОМНА РОБОТА

**на тему: «Фінансова звітність підприємства, методика її складання
та використання в управлінні»**

(за матеріалами ПАТ «Бериславський машинобудівний завод»,
м. Берислав)

зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

за освітньою програмою «Облік і аудит»

ступеня «магістр»

Виконавець роботи

Калініна Наталія Сергіївна

_____ 26.11.2019 р.

Науковий керівник

к.е.н., доцент Прохар Наталія Вікторівна

_____ 26.11. 2019 р.

Полтава – 2019

ВСТУП

Сучасний розвиток вітчизняної економіки характеризується усвідомленням економіки зовнішнього світу і визначає основні напрями змін у господарському механізмі. Інформація, яка традиційно включалася до бухгалтерських звітів, в умовах ринкових відносин вже не може повністю задовольнити потреби користувачів. Необхідна якісно нова фінансова інформація про діяльність підприємств, яка буде використовуватися для поточних і прогностичних оцінок розвитку підприємства його інвесторами, акціонерами, кредиторами, аналітиками та іншими користувачами. Забезпечити вирішення цього питання призначена фінансова звітність підприємства.

Саме фінансова звітність сьогодні є основним джерелом інформації, що включає найбільш концентровані категорії, які оцінюють безпеку налагодження ділових відносин - показники платоспроможності та фінансової стійкості. У зв'язку з цим сучасний бізнес як з боку зовнішніх користувачів, так і з боку внутрішніх висуває дуже жорсткі вимоги до обліково-аналітичної інформації. Нові умови організації і ведення бізнесу вимагають не тільки впровадження принципово інших способів господарювання, а й зміни поглядів на сутність і зміст основних функцій, які виконуються фахівцями обліково-аналітичних відділів організації для забезпечення ритмічної і рентабельної її роботи. Серед цих функцій - аналіз фінансового стану підприємства.

З розвитком ринкових відносин в Україні дуже динамічно змінюються принципи організації і методологія вітчизняного бухгалтерського обліку та звітності. Однак аналітичний інструментарій аналізу фінансового стану підприємств залишається практично без змін з часів планової економіки. Як і раніше аналітики, застосовуючи умовні нормативні значення, оцінюють коефіцієнти, роблять висновки про фінансовий стан конкретної організації.

Необхідність вдосконалення методики аналізу фінансового стану організації на основі її фінансової звітності, недостатня.

Теоретичні та практичні аспекти формування фінансової звітності знайшли своє відображення в працях таких вчених, як В. М. Андрусик, І. В. Баришевська, І. М. Вигівська, О. С. Височан, О. В. Гандзюк, В. Ю. Гордополов, О. О. Григоревська, О. С. Григоренко, А. А. Грушева, Н. Р. Домбровська, Т. М. Дида, Т. І. Єфіменко, І. М. Єпіфанова, Л. В. Коваль, І. І. Кохно, М. Б. Кулинич, Г. М. Курило, В. І. Лихопій, В. Ф. Мінка, Л. Є. Момотюк, Г. С. Немеш, В. О. Подольська, Н. М. Позняковська, О. С. Різва, Ю. О. Романченко, М. І. Скрипник, Н. М. Стоцька, Г. О. Тарасова, О. Ф. Томчук, Ж. Г. Чухлата, В. Ю. Царук, Н. С. Шевчук, Ю. В. Штик та інші.

Водночас, не зважаючи на значну кількість праць вчених з означеної тематики, на сьогодні недостатньо досліджень, присвячених комплексному розумінню фінансової звітності. Принципово важливо визначити, яку інформацію повинна включати в себе фінансова звітність в Україні, наскільки вона повинна відповідати міжнародним стандартам. У вітчизняній економічній науці під фінансовою звітністю розуміється, як правило, бухгалтерська звітність, не розроблені критерії, на підставі яких звітність слід відносити до фінансової. Немає однозначного рішення про доцільність трансформування діючої бухгалтерської звітності в звітність, що відповідає вимогам стандартів розвинених країн. Все це і обумовлює актуальність та необхідність дослідження.

Метою дослідження є з'ясування особливостей складання фінансової звітності підприємства та використання її в управлінні. Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні завдання:

- охарактеризувати фінансову звітність підприємства, з'ясувати її сутність, призначення;
- з'ясувати принципи та вимоги до складання фінансової звітності підприємства;
- надати характеристику фінансово-господарської діяльності ПАТ

«Бериславський машинобудівний завод»;

- визначити зміст, структуру, інформаційне забезпечення та порядок складання фінансової звітності підприємства за національними П(С)БО;

- розкрити міжнародний досвід складання фінансової звітності підприємства;

- визначити напрями удосконалення фінансової звітності ПАТ «Бериславський машинобудівний завод»;

- з'ясувати значення фінансової звітності підприємства в управлінні;

- проаналізувати показники фінансової звітності ПАТ «Бериславський машинобудівний завод»;

- визначити можливості використання даних аналізу в управлінні підприємства.

Об'єктом дослідження є методика складання та аналізу фінансової звітності.

Предметом дослідження є фінансова звітність підприємства, методика її складання та використання в управлінні.

Суб'єкт дослідження – ПАТ «Бериславський машинобудівний завод».

Під час опрацювання теми було використано систему методів наукового дослідження, яка включала наступні: метод порівняння використано для з'ясування підходів вчених до термінології; методи аналізу та синтезу було застосовано для з'ясування принципів та вимог до фінансової звітності та процедури її складання; методи горизонтального та вертикального аналізу, прогностичний, коефіцієнтний методи застосовано для характеристики підприємства та аналізу фінансової звітності; методи дедукції та індукції використано в процесі дослідження методики складання фінансової звітності; графічний та табличний метод застосовано щодо оформлення результатів дослідження; методи наукової абстракції та узагальнення застосовано в процесі формування висновків дослідження.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативні акти: Конституція України, Податковий кодекс, Закони України, Укази

Президента; Постанови Кабінету Міністрів України; офіційні документи та методичні матеріали Державної фіскальної служби, Державної служби статистики України; наукова література; статті вітчизняних та зарубіжних вчених у періодичних виданнях; довідково-інформаційні видання; дані з мережі Інтернет; фінансова звітність ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» та результати власних спостережень і розрахунків автора.

Наукова новизна полягає в обґрунтуванні теоретичних положень і розробці практичних рекомендацій щодо покращення достовірності інформації в фінансовій звітності підприємства. Вперше здійснено спробу виявити недоліки підготовки та подання фінансової звітності в умовах використання комп'ютерних технологій та визначити напрями їх подолання.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає у використанні фінансовими менеджерами підприємства та бухгалтерською службою пропозицій автора для удосконалення системи обліку та аналітичної роботи на ПАТ «Бериславський машинобудівний завод».

Апробація результатів дослідження передбачає зазначення науково-практичних конференцій, на яких доповідалися та обговорювалися результати дослідження; перелік публікацій за темою дослідження. **Треба зазначити назву тез та конференції**

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СКЛАДАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ В УПРАВЛІННІ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Фінансова звітність підприємства, її сутність, значення та характеристика

В сучасних умовах всі суб'єкти господарювання зобов'язані складати звітність. Саме вона відображає культуру ведення бізнесу на підприємстві, забезпечує захист інтересів усіх зацікавлених сторін, показує якість потоків інформації та облікової політики, характеризує економічну безпеку функціонування суб'єкта господарювання.

На сьогодні серед вчених відсутня єдність щодо з'ясування поняття звітність. В науковій літературі зустрічаються підходи до неї як до методу статистичного спостереження; як бухгалтерського продукту; впорядкованої системи узагальнюючих показників. Так, на думку Н.С. Шевчук, звітність не лише показує операційну, фінансову та інвестиційну діяльність підприємства, а й узагальнює інформацію щодо актуальних питань соціального, економічного, екологічного та управлінського значення [Ошибка! Источник ссылки не найден., с. 95].

Ю. В. Штик поділяє усю звітність на два види: фінансову та не фінансову [Ошибка! Источник ссылки не найден., с. 40]. Причому автор вважає, що фінансова звітність на сьогодні є недостатньою для надання повного спектру інформації, а її зміст застарілий і недосконалий. З цією позицією не можна погодитися. Адже саме фінансова звітність надає основні дані для аналізу та управління. Нефінансова звітність має характер допоміжної. У зв'язку з цим більш детально зупинимося на понятті «фінансова звітність». Визначення цього поняття в законодавчих актах

представлено в табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Визначення фінансової звітності

в законодавчих актах України [Ошибка! Источник ссылки не найден.;

Ошибка! Источник ссылки не найден.;Ошибка! Источник ссылки не найден.]

Законодавчий акт	Визначення терміну «фінансова звітність»
Податковий кодекс [Ошибка! Источник ссылки не найден.]	Не дає визначення фінансової звітності, але в згідно з п. 46.1 ст. 46 фінансова звітність, що складається та подається відповідно до цього пункту платниками податку на прибуток та неприбутковими підприємствами, установами та організаціями, є додатком до податкової декларації з податку на прибуток (звіту про використання доходів (прибутків) неприбуткової організації) та її невід'ємною частиною (п. 46.2. ст. 46 ПКУ).
Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [Ошибка! Источник ссылки не найден.]	звітність, що містить інформацію про фінансовий стан та результати діяльності підприємства
Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [Ошибка! Источник ссылки не найден.]	звітність, що містить інформацію про фінансовий стан та результати діяльності підприємства

Як видно з даних табл. 1.1, визначення фінансової звітності у Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996–XI [9] та Національному положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 07.02.2013 р. №73 [11] є ідентичними. При цьому слід зазначити, що у наукових колах ситуація значно відрізняється від законодавства. Переважна більшість авторів дотримується визначення, яке дається в законодавстві. Проте окремі вчені намагаються дати власне визначення, яке відрізняється від інших. Підходи вчених до терміну «фінансова звітність» розкрито в табл. 1.2.

Таблиця 1.2

Підходи вчених до визначення «фінансова звітність» [Ошибка! Источник

ссылки не найден.; Ошибка! Источник ссылки не найден.; Ошибка!

Источник ссылки не найден.; Ошибка! Источник ссылки не найден.]

Автор	Визначення терміну «фінансова звітність»
Н. Р. Домбровська [Ошибка! Источник ссылки не найден., с. 165]	сукупність специфічних суспільно-економічних відносин, які укладаються між господарюючими суб'єктами з претексту розкриття і використання інформації про стан і результати діяльності підприємства для ухвалення ними рішень про формування, розподіл і використання економічних ресурсів. Це діалектична єдність причини конфлікту інтересів учасників економічних відносин і засобу його врегулювання через належне їх інформування.

Продовж. табл. 1.2

Автор	Визначення терміну «фінансова звітність»
І.В. Баришевська [Ошибка! Источник ссылки не найден., с. 179]	структуроване уявлення фінансового стану та операцій, здійснених організацією
Г.О. Тарасова [Ошибка! Источник ссылки не найден., с. 43]	виступає процесом передачі інформації про фінансовий суб'єкт
В.Ю. Царук [Ошибка! Источник ссылки не найден., с. 242]	бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період.

З даних табл. 1.2 видно, що найчастіше серед вчених зустрічається підхід, за яким до фінансова звітність визначається як економічна категорія. Слід зазначити, що досить часто автори дають не одне, а навіть декілька визначень цього терміну. Так, наприклад, І.В. Баришевська, окрім наведеного в табл. 1.2, фінансову звітність визначає, як

– систему показників, які характеризують результати господарської діяльності за звітний період;

– сукупність різних форм звітів, що містять інформацію, яка відображає окремі складові діяльності суб'єктів господарювання, використовується користувачами для прийняття ділових інвестиційних та управлінських рішень [Ошибка! Источник ссылки не найден., с. 178].

Необхідно більш детально зупинитися і на значенні фінансової

звітності. Як правильно зауважує І.М. Вигівська, фінансова звітність підприємства виступає одним з ключових інформаційних ресурсів, які впливають на прийняття управлінських рішень [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**, с. 11]. Тобто авторка підходить до фінансової звітності як до інформаційного ресурсу. З огляду на постійно зростаючу роль інформації з таким підходом слід погодитися. Дійсно, саме завдяки тому, що роль інформації в системі управління економікою (бізнесом) стає все більш значною, фінансова звітність у системі забезпечення інформацією менеджменту набуває пріоритетного значення. Це підтверджується і Концептуальною основою фінансової звітності, в якій вказується, що метою фінансової звітності є надання фінансової інформації про суб'єкта господарювання, який звітує, яка є корисною для інвесторів, позикодавців та інших кредиторів у прийнятті рішень про надання ресурсів цьому суб'єктові господарювання [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**]. В ст. 3 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996–XIV вказується, що метою ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан та результати діяльності підприємства [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**]. В.Ю. Царук вважає, що метою складання фінансової звітності є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**, с. 237].

Однак не слід обмежуватися лише цим підходом. Адже відбувається зміна ставлення до інформації в ринкових умовах: відповідно фінансова звітність перетворюється на об'єкт власності та специфічний товар з усіма наслідками (комерційна таємниця, вартість, ціна і так далі). Окрім того, зростає кількість зацікавлених осіб (наприклад, сьогодні до їх складу можна відносити студентів економічних вищих навчальних закладів). Так,

наприклад, основними користувачами фінансової звітності є укладачі, користувачі і регулятори, тобто зацікавлені особи, причиною взаємодії яких є інформація про підприємство, процеси, пов'язані з її генеруванням, поширенням, використанням і регламентуванням. Слід зазначити, що кожна група зацікавлених осіб має власні інтереси та мету. Так, Н.Р. Домбровська виокремлює особисті, загальноорганізаційні, суспільні інтереси користувачів фінансової звітності [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**, с. 165].

В цілому на сьогодні фінансову звітність подають усі юридичні особи, створені відповідно до чинного законодавства України (незалежно від організаційно-правової форми господарювання та форми власності), а також представництва іноземних суб'єктів господарської діяльності, які зобов'язані вести бухгалтерський облік.

Вважаємо правильним підхід Н. Р. Домбровської, яка зазначає, що фінансова звітність є кінцевим продуктом функціонування облікової системи [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**, с. 162]. Це дійсно так, оскільки саме за її допомогою відбиваються стан та результати фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання. Дані цієї звітності використовуються на аналізі. Долучаємося до позиції Г. О. Тарасової, яка стверджує, що фінансова звітність є основним інструментом для фундаментального аналізу підприємства в сучасних динамічних ринкових умовах, оскільки саме вона дозволяє виміряти ефективність діяльності підприємства та його управління [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**, с. 42]. Як зауважує Л.В. Коваль, за допомогою фінансових звітів можна провести аналіз показників, серед яких:

- аналіз фінансової стійкості;
- аналіз платоспроможності та ліквідності;
- аналіз грошових потоків;
- аналіз кредитоспроможності;
- аналіз ефективності використання капіталу;
- аналіз ділової активності та інвестиційної привабливості;

- прогнозування фінансового стану;
- стратегічний аналіз фінансових ризиків [Ошибка! Источник ссылки не найден., с. 194].

І.М. Єпіфанов в контексті вищесказаного стверджує, що мета аналізу фінансової звітності – підвищення ефективності управління фінансово – господарською діяльністю та оптимізація процесу такої діяльності на підприємстві [Ошибка! Источник ссылки не найден., с. 165]. До вищенаведених можливостей аналізу фінансової звітності вчений додає:

- аналіз рентабельності;
- аналіз фінансових результатів.

Вчений вважає, що система управління фінансово-господарською діяльністю формує процес здійснення фінансово-господарської діяльності на підприємстві. Ця система спирається на стратегічні цілі управління фінансово-господарською діяльністю підприємства, які, у свою чергу, включають розробку та реалізацію відповідних тактичних цілей. Все вище наведене визначається механізмом управління фінансово-господарською діяльністю підприємства, який формується спираючись на ряд складових (забезпечень), одним з яких, що дозволяє отримувати інформацію та здійснювати контроль за функціонування такого механізму, є аналіз фінансової звітності [Ошибка! Источник ссылки не найден., с. 166].

Високий рівень зацікавленості користувачів звітності результатами аналізу та діагностикою діяльності підприємства пов'язаний насамперед тим, що аналізуючи її користувач може простежити зміни основних показників фінансово-господарської діяльності. Таким чином, аналіз формує інформаційну базу для прийняття стейкхолдерами економічно обґрунтованих рішень.

Разом з цим, в сучасних умовах значення фінансової звітності зазнає і негативних впливів. Як правильно зауважує Г. М. Курило, це обумовлено впливом наступних чинників:

- слабка організація обліку, недовіра до облікової інформації як такої;

- нездатність бухгалтерів представити необхідну інформацію за формою та сутністю;
- необізнаність або відсутність фінансової грамотності керівництва;
- низька дисципліна бухгалтерських та аналітичних працівників підприємства щодо прийому та опрацювання документів первинного обліку тощо [Ошибка! Источник ссылки не найден., с. 74].

Фінансова звітність суб'єкта господарювання зазвичай включає в себе п'ять основних компонентів:

- баланс (звіт про фінансовий стан);
- звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід);
- звіт про рух грошових коштів;
- звіт про власний капітал;
- примітки до річної фінансової звітності;
- додаток до приміток до фінансової звітності.

Відповідно до норм Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 07.02.2013 р. №73 [Ошибка! Источник ссылки не найден.] під ними розуміють (табл. 1.3):

Таблиця 1.3

Складові фінансової звітності [Ошибка! Источник ссылки не найден.]

Складові	Визначення
баланс (звіт про фінансовий стан)	звіт про фінансовий стан підприємства, який відображає на певну дату його активи, зобов'язання і власний капітал
звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід)	звіт про доходи, витрати, фінансові результати та сукупний дохід
звіт про власний капітал	звіт, який відображає зміни у складі власного капіталу підприємства протягом звітного періоду
звіт про рух грошових коштів	звіт, який відображає надходження і вибуття грошових коштів (грошей) протягом звітного періоду в результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності
Примітки до фінансової звітності	містить інформацію, що підлягає розкриттю у фінансових звітах

Зазначимо, що примітки можуть пояснити фінансові показники або методи бухгалтерського обліку, які використовуються для підготовки звітів.

Примітки до фінансової звітності розглядаються як невід'ємна частина фінансової звітності.

Значення фінансової звітності напряду пов'язано з її властивостями. На думку Т. І. Єфіменко, звітність наділена зовнішніми й внутрішніми зв'язками, серед яких як прямі, так і зворотні. Для зв'язків цього типу передбачається, що наявність одних елементів системи обумовлює необхідність інших елементів, які взаємодіють з першими. Так, наприклад, активи, зобов'язання та власний капітал передбачають наявність доходів та витрат, які, в свою чергу, зумовлюють зміни у власному капіталі. Такі зв'язки автор називає структурними [Ошибка! Источник ссылки не найден., с. 116]. Отже, важливою ознакою та властивістю фінансової звітності є структурність.

Л.В. Коваль веде мову про аналітичні властивості фінансової звітності. На думку автора, ці властивості є невід'ємною частиною інформаційної системи управління і проявляються у оцінці фінансово-економічного стану, шляхом розрахунку різноманітних відносних показників, які характеризують основні результати діяльності та стан економічних ресурсів і капіталу підприємства [Ошибка! Источник ссылки не найден., с. 193].

Слід також зазначити, що переважну більшість властивостей фінансової звітності формують якісні властивості інформації, яка міститься в цій звітності. Ці властивості представлено в табл. 1.4.

Таблиця 1.4

Якісні характеристики інформації в фінансовій звітності [Ошибка! Источник ссылки не найден.; Ошибка! Источник ссылки не найден.; Ошибка! Источник ссылки не найден.]

Якісна характеристика	Концептуальна основа фінансової звітності [Ошибка! Источник ссылки не найден.]	Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [Ошибка! Источник ссылки не найден.]	Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [Ошибка! Источник ссылки не найден.]
------------------------------	---	---	---

Основоположні якісні характеристики			
Повнота	+	-	+
Доречність	+	+	-
Достовірність	-	+	+
Правдиве подання	+	-	+
Суттєвість	+	+	-
Нейтральність	+	-	-
Неупередженість	-	+	+
Превалювання сутності над формою	-	+	+
Обачність	+	+	-
Вільний від помилок	+	-	-
Посилюючі загальні якісні характеристики			
Зрозумілість	+	+	-
Своєчасність	+	+	-
Зіставність	+	+	-
Можливість перевірки	+	-	-
Загальні обмеження			
Вартісне обмеження	+	-	-

Слід зазначити, що ці властивості можна розглядати і як вимоги до фінансової звітності. Розділом III НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 07.02.2013 р. №73 встановлено чотири основні якісні характеристики звітності: зрозумілість (дохідливість), доречність, достовірність та порівнюваність (зіставність) **[Ошибка! Источник ссылки не найден.]**.

Зрозумілість (дохідливість) вказує на розуміння та однозначне тлумачення інформації, яка наводиться у звітності, користувачами, за умови, що останні мають достатні знання та зацікавлені у її сприйнятті.

Доречність – здатність інформації, наведеної у фінансовій звітності, впливати на рішення користувачів.

Достовірність вказує на неприпустимість помилок та перекручень у звітності, які, в подальшому, здатні вплинути на рішення користувачів.

Порівнюваність (зіставність) передбачає можливість для користувачів порівнювати показники фінансових звітів одного підприємства за різні періоди (горизонтальна зіставність), а також різних підприємств за один і той самий часовий відрізок (вертикальна зіставність).

Усі властивості, які представлені в табл. 1.4 значно підвищують значення фінансової звітності. Водночас таке різноманіття властивостей обумовлює і диференціацію видів фінансової звітності. Відповідно, оскільки термін «фінансова звітність» має досить широкий спектр застосування, доцільним також є виокремлення її різновидів. Зазначимо, що фінансова звітність може бути класифікована за різними критеріями. Основні критерії її поділу представлено в табл. 1.5.

Таблиця 1.5

Класифікація фінансової звітності підприємства [Ошибка! Источник ссылки не найден., с. 64]

Критерій	Різновиди фінансової звітності
Суб'єкт складання	Юридична особа Мале підприємство Бюджетна установа Банківська чи фінансова установа Страхова компанія Недержавні пенсійні фонди Підприємства, які становлять суспільний інтерес Підприємства, які здійснюють діяльність з видобутку корисних копалин загальнодержавного значення
За змістом	Повна Скорочена
За терміном	Місячна Квартальна Піврічна Річна
За часом	Ретроспективна Поточна Перспективна
За формою подання	Таблична, текстова, цифрова, графічна, комбінована
За економічним змістом	Про фінансово-майновий стан Про фінансові результати діяльності Про грошові потоки Про власний капітал

Продовж. табл. 1.5

Критерій	Різновиди фінансової звітності
	Про перспективи розвитку підприємства
за звітною формою	У Звіті про фінансовий стан У Звіті про сукупний дохід У Звіті про рух грошових коштів У Звіті про власний капітал У Примітках до фінансової звітності У інших формах

Різновиди фінансової звітності, які представлено в табл. 1.4 не є виключними. На сьогодні кількість підходів щодо подібної класифікації постійно урізноманітнюється.

Таким чином, серед теоретиків відсутня єдність щодо визначення сутності фінансової звітності. В законодавстві під нею розуміється уся звітність, яка містить інформацію про фінансовий стан та результати діяльності підприємства. На практиці фінансова звітність складається будь-яким суб'єктом господарювання. В ній відображається інформація фінансовий стан, доходи та витрати, зміну грошових коштів та власного капіталу. Ця інформація використовується для управління підприємством.

1.2. Принципи та вимоги до складання фінансової звітності підприємства

Особливе значення для методології складання фінансової звітності має дослідження механізмів дії відповідних принципів, тобто правил, якими слід керуватися при вимірюванні, оцінці, реєстрації господарських операцій та при підготовці фінансової звітності. Актуальність цієї проблематики полягає в тому, що фінансова інформація вимагає якості, а на практиці виникають ситуації, які не регулюються законодавством. В такому випадку базою для прийняття рішень відповідно до міжнародної та національної практики залишаються принципи підготовки та подання фінансової звітності. Як правильно зауважує Л.Є. Момотюк, роль принципів складання та подання фінансової звітності спрямована не тільки на розвиток міжнародних, але й на розвиток більшості національних стандартів бухгалтерського обліку [Ошибка! Источник ссылки не найден., с. 8]. Дійсно, важливість дотримання принципів складання фінансової звітності знижує можливості вуалювання й фальсифікації фінансової звітності.

У Великому тлумачному словнику сучасної української мови під принципом розуміють основне вихідне положення якої-небудь наукової системи, теорії, ідеологічного напрямку [Ошибка! Источник ссылки не найден., с. 1125]. Відповідно під принципами складання фінансової звітності пропонуємо розуміти вихідні положення, які обґрунтовують особливості її складання.

Їх перелік не є незмінним. Так, в табл. 1.6 представлено принципи бухгалтерського обліку та фінансової звітності у новій редакції Закону «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996–XIV.

Таблиця 1.6

Принципи бухгалтерського обліку та фінансової звітності у новій редакції Закону «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [Ошибка! Источник ссылки не найден.]

Принципи бухгалтерського обліку та фінансової звітності	Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 року	Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» у ред. від 05.10. 2017 року
обачність	+	–
повне висвітлення	+	+
автономність	+	+
послідовність	+	+
безперервність	+	+
нарахування	+	+
превалювання сутності над формою	+	+
історична (фактична) собівартість	+	–
єдиний грошовий вимірник	+	+
періодичність	+	–
інші принципи	–	+

Як видно з даних табл. 1.6, з переліку принципів, на яких ґрунтується бухгалтерський облік та складання фінансової звітності, виключено принципи обачності, історичної (фактичної) собівартості та періодичності. Водночас, збережено принцип превалювання сутності над формою, за яким

операції обліковуються відповідно до їх сутності, а не лише виходячи з юридичної форми. У зв'язку з цим послаблені вимоги щодо формальних реквізитів первинних документів та наголошено на достатності загальної ідентифікації господарської операції та її учасників у бухгалтерському обліку. Окрім цього, можуть застосовуватися інші принципи, визначені міжнародними або національними стандартами, залежно від того, які з наведених стандартів застосовуються підприємством.

Велика сукупність принципів, які обумовлюють складання фінансової звітності, обумовлює і необхідність їх групування. Можливий варіант такого групування розроблений О.С. Григоренко, представлений в табл. 1.7.

Таблиця 1.7

Групування принципів складання фінансової звітності [Ошибка!

Источник ссылки не найден., с. 138]

Група	Напря́м групування	Склад принципів
1	Загальносистемні умови (принципи) ідентифікації та фіксації фактів господарського життя	Періодичність Автономність Універсальний грошовий вимірник
2	Фундаментальні положення складання фінансової звітності	Нарахування і відповідності доходів і витрат Повного висвітлення
3	Основоположні принципи оцінки	Обачності Безперервності діяльності Історичної (фактичної) собівартості
4	Принципи організації застосування елементів захисного поясу	Послідовності Превалювання сутності над формою

Розглянемо основні принципи складання фінансової звітності. Так, згідно з табл. 1.7, до них слід відносити нарахування і відповідності доходів і витрат, а також принцип повного висвітлення. Однак Концептуальна основа вимагає дотримання принципу нарахування, відповідно до якого економічні події визнаються та відображаються у звітності в тому періоді, в якому вони виникли, незалежно від отримання грошових засобів, а другий принцип дещо відрізняється: безперервної діяльності підприємства, що означає про

наявність у компанії наміру продовжувати свою діяльність у найближчому майбутньому [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**]. В п. 6 розділу III Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 07.02.2013 р. №73 до переліку принципів, за допомогою яких формується фінансова звітність підприємства відносяться наступні:

- автономності підприємства, за яким кожне підприємство розглядається як юридична особа, що відокремлена від власників; тому особисте майно і зобов'язання власників не повинні відображатись у фінансовій звітності підприємства;
- безперервності діяльності, що передбачає оцінку активів і зобов'язань підприємства, виходячи з припущення, що його діяльність триватиме далі;
- періодичності, що припускає розподіл діяльності підприємства на певні періоди з метою складання фінансової звітності;
- історичної (фактичної) собівартості, що визначає пріоритет оцінки активів, виходячи з витрат на їх виробництво та придбання;
- нарахування, згідно з яким доходи і витрати відображаються в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності в момент їх виникнення незалежно від часу надходження або сплати грошових коштів (грошей);
- повного висвітлення, згідно з яким фінансова звітність повинна містити всю інформацію про фактичні та потенційні наслідки операцій та подій, яка може вплинути на рішення, що приймаються на її основі;
- послідовності, який передбачає постійне (із року в рік) застосування підприємством обраної облікової політики. Зміна облікової політики повинна бути обґрунтована і розкрита у фінансовій звітності;
- обачності, згідно з яким методи оцінки, що застосовуються в бухгалтерському обліку, повинні запобігати заниженню оцінки зобов'язань та витрат і завищенню оцінки активів і доходів підприємства;
- превалювання сутності над формою, за яким операції повинні обліковуватись відповідно до їх сутності, а не лише виходячи з юридичної

форми;

– єдиного грошового вимірника, який передбачає вимірювання та узагальнення всіх операцій підприємства у його фінансовій звітності в єдиній грошовій одиниці **[Ошибка! Источник ссылки не найден.]**.

Зупинимося на окремих з них, які вважаємо найбільш важливими.

По-перше, це принцип нарахування. Він передбачає, що для визначення фінансового результату звітного періоду необхідно порівняти доходи звітного періоду з витратами, що були здійснені для отримання цих доходів. При цьому доходи і витрати відображаються спочатку в бухгалтерському обліку, а потім в фінансовій звітності в момент їх виникнення, незалежно від дати надходження або сплати грошових коштів. Водночас з 2018 р. сутність цього принципу в законодавстві було змінено. Сьогодні принцип нарахування означає, що доходи і витрати відображаються в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності в момент їх виникнення, незалежно від дати надходження або сплати грошових коштів. Водночас, як зауважує В. Ю. Гордополов, принцип нарахування описаний в міжнародних та національних стандартах відрізняються, що може призвести до розбіжностей трактування даних принципів суб'єктами господарювання **[Ошибка! Источник ссылки не найден., с. 20]**. Дійсно, внаслідок цього спотворюватиметься інформація, що формується в системі бухгалтерського обліку, яка має відповідати таким характеристикам, як: зрозумілість, порівнюваність, оперативність та зіставність. Зокрема, відповідно до міжнародного регулювання бухгалтерського обліку, принцип нарахування має ширше застосування, адже поширюється не лише на доходи та витрати, але також вказує на те, що такі статті, як активи, зобов'язання і власний капітал також повинні оцінюватися за принципом нарахування.

По-друге, це принцип безперервної діяльності підприємства. Він передбачає, що оцінка активів та зобов'язань підприємства здійснюється виходячи з припущення, що його діяльність буде тривати далі. Застосування цього принципу забезпечує прозорість та корисність інформації, що

подається у фінансовій звітності, а також підтверджує, що суб'єкт господарської діяльності зберігає спроможність до ділової активності. Це означає, що фінансова звітність повинна містити докази того, що у підприємства у найближчому майбутньому не має наміру припинити діяльність. На практиці застосування цього принципу дозволяє прослідкувати надійність та стійке зростання у довгостроковій перспективі у цілому та окремих активів, груп активів, а також напрями господарської діяльності суб'єкта господарювання. На підставі цього можна стверджувати, що в процесі безперервної діяльності відбувається відтворення господарських ресурсів на різних етапах життєвого циклу **[Ошибка! Источник ссылки не найден., с. 104]**.

По-третє, принцип повного висвітлення. Він передбачає, що фінансова звітність повинна містити всю інформацію про фактичні та потенційні наслідки господарських операцій та подій, здатних вплинути на рішення, що будуть прийматися на її основі.

Окрім принципів для складання фінансової звітності важливого значення набуває дотримання відповідних вимог, які закріплені законодавчо. Адже, загальновідомим є те, що принципи підготовки та подання фінансової звітності визначають основні вимоги до якості фінансової інформації з метою прийняття економічних рішень. Зокрема, в ст. 11 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996–XIV визначено перелік вимог до фінансової звітності. Ці норми дають відповідь на наступні запитання:

- на підставі чого складається фінансова звітність;
- ким підписується фінансова звітність;
- порядок та строки подання фінансової звітності;
- яка форма та склад фінансової звітності.

На окремі питання вже було дано відповідь вище, зокрема щодо складу фінансової звітності. Однак, обмежуватися лише вимогами, які визначено в законі, не можна. Так, на думку Л.В. Коваль, основна вимога до інформації,

представленої у фінансовій звітності, полягає в тому, щоб вона була інформативною для користувачів, тобто, щоб відомості, що містяться у фінансовій звітності, можна було використати для прийняття обґрунтованих рішень [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**, с. 196].

В Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996–XIV встановлено нову вимогу - подавати фінансову звітність на підставі таксономії. Н. М. Позняковська вважає, що під цим терміном слід розуміти «склад статей і показників фінансової звітності та її елементів, які підлягають розкриттю, в єдиному електронному форматі, затвердженому Міністерством фінансів України» [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**, с. 58]. Більш розширено до цього терміну підходить Т. І. Єфіменко, на думку якої таксонометрія фінансової звітності - це класифікація і систематизація елементів фінансової звітності як інформаційної системи та зв'язки між складовими такої системи [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**, с. 119].

Згідно з ч. 1 ст. 11 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996–XIV, суб'єкти господарювання зобов'язані складати фінансову звітність на підставі даних бухгалтерського обліку [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**]. Зазначимо, що у фінансовій звітності обов'язково наводиться інформація, розкриття якої вимагають національні положення (стандарт) бухгалтерського обліку або міжнародні стандарти фінансової звітності та/або інші нормативно-правові акти Міністерства фінансів України з питань бухгалтерського обліку.

Підписується фінансова звітність відповідними особами. Зокрема, до них слід віднести наступних:

- керівник (власник) підприємства;
- уповноважена особа у визначеному законодавством порядку;
- бухгалтер;
- особа, яка забезпечує ведення бухгалтерського обліку підприємства.

Окрім того, законом визначається куди подається фінансова звітність підприємства:

- органам, до сфери управління яких належать підприємства;
- трудовим колективам на їх вимогу;
- власникам (засновникам);
- органам державної влади;
- іншим користувачам.

При цьому доцільно зазначити, що фінансова звітність на сьогодні не є комерційною таємницею, а також не належить до конфіденційної інформації, не відноситься до інформації з обмеженим доступом, крім випадків, передбачених законом. Складається вона в національній валюті – гривні. Великі та середні суб'єкти підприємництва заповнюють форми фінансової звітності в тисячах гривень без десяткових знаків.

Слід розрізняти звітний період та строки подання фінансової звітності. Згідно з п. 1 ст. 13 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996–XIV, звітним періодом для складання фінансової звітності є календарний рік. Проміжна фінансова звітність складається за результатами першого кварталу, першого півріччя, дев'яти місяців. Крім того, підприємство може скласти фінансову звітність і за інші періоди, якщо це визначено обліковою політикою.

При цьому слід зазначити, що Баланс (Звіт про фінансовий стан) складається на кінець останнього дня звітного періоду. Проміжна звітність складається з наростаючим підсумком.

Річна фінансова звітність подається у строки, які визначаються відповідним органом, до сфери управління якого відноситься підприємство або ж органом місцевого самоврядування, які управляють майном підприємств комунальної власності. Досить багато спорів викликало питання щодо встановлення дня подання фінансової звітності. Однак, це питання досить чітко вирішено в Порядку подання фінансової звітності від 28.02.2000 р. №419 [Ошибка! Источник ссылки не найден.]. Згідно з п. 4 цього

нормативно-правового акту, датою подання фінансової звітності для суб'єктів господарювання вважається день фактичної її передачі за належністю, а у разі надсилання її поштою - дата одержання адресатом звітності, зазначена на штемпелі підприємства зв'язку, що обслуговує адресата. У випадку, якщо фінансова звітність подається в електронному форматі, то такою датою вважається дата одержання електронного повідомлення про одержання центром збору фінансової звітності такої фінансової звітності.

На окрему увагу заслуговує питання подання проміжної звітності. Проміжна фінансова звітність (І квартал, перше півріччя, дев'ять місяців), крім консолідованої, подається підприємствами не пізніше 25 числа місяця, що настає за звітним кварталом.

Певні вимоги пред'являються і щодо елементів окремих форм фінансової звітності. Не зважаючи на те, що підприємства можуть не наводити статті, за якими відсутня інформація до розкриття, у балансі (звіті про фінансовий стан) обов'язково відображаються активи, зобов'язання та власний капітал підприємства. У звіті про фінансові результати розкривається інформація про доходи, витрати, прибутки і збитки, сукупний дохід підприємства за звітний період. У звіті про рух грошових коштів наводяться дані про рух грошових коштів (грошей), протягом звітного періоду в результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності. У звіті про власний капітал розкривається інформація про зміни у складі власного капіталу підприємства протягом звітного періоду.

При складанні фінансової звітності не допускається згортання статей активів та зобов'язань, доходів і витрат, окрім випадків, передбачених відповідними національними та міжнародними стандартами. Показники про податок на прибуток, витрати і збитки, вирахування з доходу, вибуття коштів, зменшення складових власного капіталу наводяться в дужках.

До фінансової звітності включаються показники діяльності філій, представництв, відділень та інших відокремлених підрозділів підприємства. При цьому показники річної фінансової звітності повинні підтверджуватися

результатами проведеної перед цим інвентаризації активів та зобов'язань.

Слід зазначити, що у чинному Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996–XIV визначено окремі групи підприємств, для яких встановлено підвищені вимоги щодо ведення бухгалтерського обліку, складання та оприлюднення фінансової звітності, а саме:

- підприємства, що становлять суспільний інтерес;
- підприємства, що здійснюють видобуток корисних копалин загальнодержавного значення [Ошибка! Источник ссылки не найден.].

Підприємства, що здійснюють діяльність з видобутку корисних копалин загальнодержавного значення, - це підприємства, які здійснюють діяльність:

- з геологічного вивчення, у тому числі дослідно-промислової розробки, родовищ корисних копалин загальнодержавного значення;
- видобування корисних копалин загальнодержавного значення;
- виконання робіт (здійснення діяльності), передбачених угодою про розподіл продукції щодо корисних копалин загальнодержавного значення;
- транспортування трубопроводами (у тому числі з метою транзиту) вуглеводнів та хімічних продуктів.

До підприємств, що становлять суспільний інтерес, належать підприємства - емітенти цінних паперів, цінні папери яких допущені до біржових торгів; банки; страховики; недержавні пенсійні фонди; інші фінансові установи (крім інших фінансових установ та недержавних пенсійних фондів, що належать до мікропідприємств та малих підприємств); усі підприємства, які відповідно до закону належать до великих підприємств.

У фінансовій звітності обов'язково наводиться та інформація, розкриття якої вимагають національні положення (стандарты) бухгалтерського обліку чи міжнародні стандарти фінансової звітності, а також інші нормативно-правові акти Міністерства фінансів України. Також у фінансовій звітності наводиться інформація про саме підприємство: його

назва, організаційно-правова форма, місцезнаходження, опис діяльності, середню кількість працівників протягом звітного періоду, дату затвердження звітності. Також до фінансової звітності підприємств обов'язково включаються показники діяльності їх філій, представництв, відділень, а також інших відокремлених підрозділів.

Таким чином, фінансова звітність складається підприємством з дотриманням певних принципів, які визначені в законодавстві. В першу чергу це повне висвітлення, автономність, послідовність, безперервність, нарахування, превалювання сутності над формою, єдиний грошовий вимірник та інші. Складання фінансової звітності здійснюється за певними вимогами, які стосуються змісту звітності, підписантів, структури, а також вимог щодо інформації (зрозумілість, порівнюваність, оперативність та зіставність тощо).

1.3. Характеристика фінансово-господарської діяльності ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» та постановки облікової роботи

Бериславський машинобудівний завод створено згідно з рішенням регіонального відділення Фонду державного майна України по Херсонській області від 29.11.1995 р. № 1017 шляхом перетворення державного підприємства «Бериславський машинобудівний завод імені 60-річчя Великої Жовтневої соціалістичної революції» у відкрите акціонерне товариство відповідно до Указу Президента України від 26.11.1994 р. № 699/94.

У 2010 році внесено зміни до статуту ВАТ «Бериславський машинобудівний завод» шляхом викладення його в новій редакції в зв'язку з приведенням діяльності товариства у відповідність із Законом України «Про акціонерні товариства» від 17.09.2008 р. № 514–VI [Ошибка! Источник ссылки не найден.] та зміни найменування на Публічне акціонерне товариство «Бериславський машинобудівний завод» (скорочено АТ «БМЗ»).

Свідоцтво про державну реєстрацію від 28.10.2010 р., серія А01 № 015565.

Для забезпечення діяльності товариства створено статутний капітал у розмірі 3 977 940 (три мільйони дев'ятсот сімдесят сім тисяч дев'ятсот сорок) гривень 00 копійок. Товариством розміщено 15 911 760 (п'ятнадцять мільйонів дев'ятсот одинадцять тисяч сімсот шістдесят) простих іменних акцій номінальною вартістю 0,25 грн. (нуль гривень двадцять п'ять копійок) кожна (акція є неподільною у бездокументарній формі існування).

Юридична (фактична) адреса підприємства: вул. 25 Жовтня, буд. 73, м. Берислав, Бериславський район, Херсонська обл., 74300.

Підприємство займається декількома видами діяльності. Відповідно КВЕД до них відносяться:

- виробництво залізничних локомотивів і рухомого складу;
- виробництво інструментів;
- виробництво двигунів і турбін, крім авіаційних, автотранспортних і мотоциклетних двигунів.

Основними видами продукції компанії є комплектуючі та запасні частини до тепловозних дизелів та рейкового транспорту. В основному, це охолоджувачі наддувочного повітря, охолоджувачі водомасляні, охолоджуючі елементи, втулки циліндрів та запасні частини до них, колеса турбінні та насосні, а також бурові коронки, кільця компресійні, поршневі, підшипники, вкладиші та інші запасні частини.

За даними статуту підприємства (додаток А) управління та контроль за діяльністю здійснюють:

- 1) загальні збори товариства - вищий орган (загальні збори);
- 2) наглядова рада товариства - орган, що здійснює контроль за діяльністю правління та захист прав акціонерів товариства в період між загальними зборами акціонерів, а також в межах своєї компетенції регулює діяльність правління (наглядова рада);
- 3) правління товариства (правління);
- 4) ревізійна комісія товариства (ревізійна комісія).

Організаційна структура підприємства представлена на рис. 1.1.

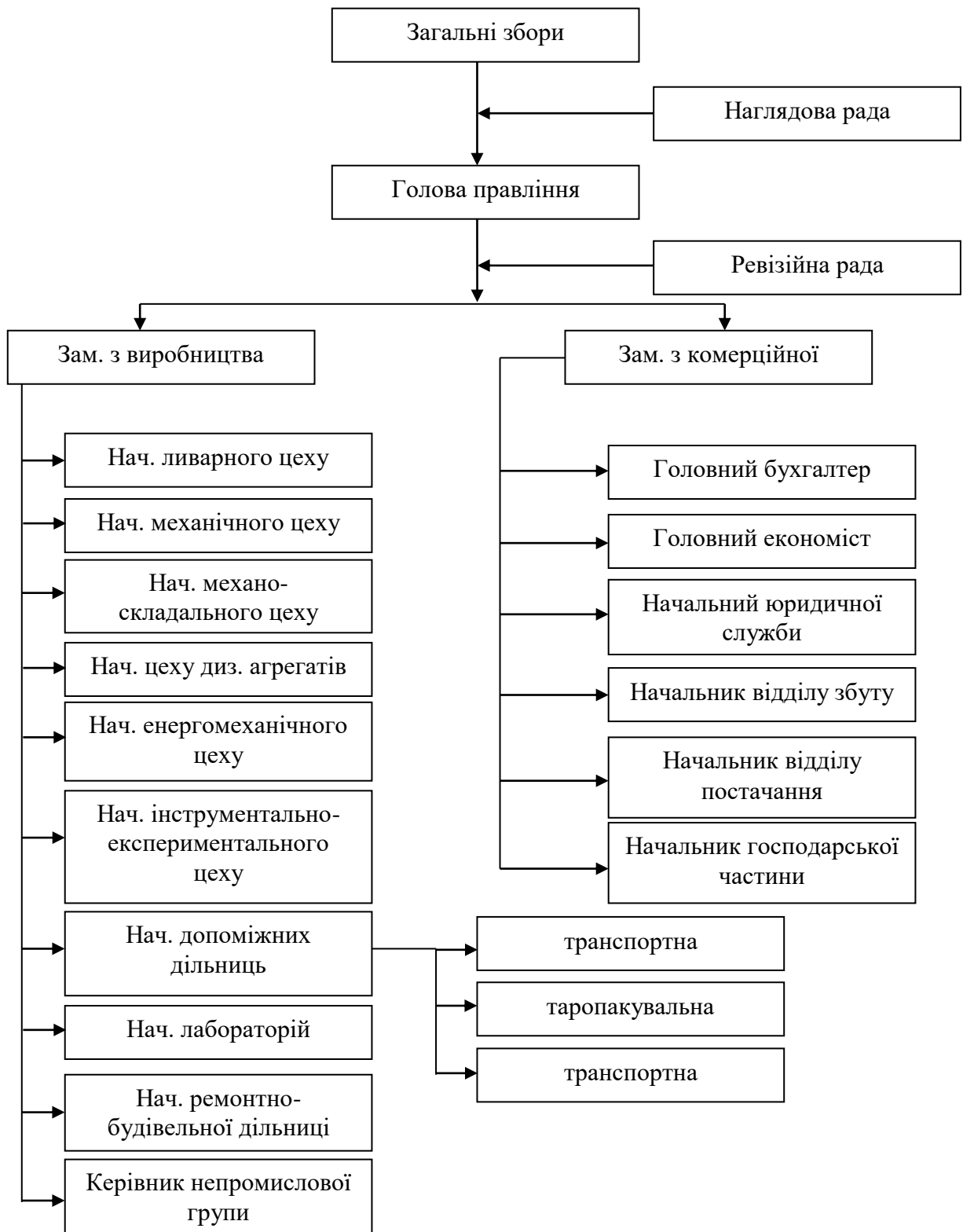

Рис. 1.1. Організаційна структура ПАТ «Бериславський машинобудівний завод»

Згідно з Наказом про облікову політику, який наведено в додатку Е, на ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» ведення бухгалтерського обліку покладається на бухгалтерію підприємства, яку очолює головний бухгалтер. У своїй роботі головний бухгалтер і працівники бухгалтерії керуються положенням і затвердженими посадовими інструкціями, які визначають розподіл обов'язків і обсяг відповідальності кожного працівника. Відділ бухгалтерії складається з шести осіб – головного бухгалтера, бухгалтера з обліку доходів та витрат, двох бухгалтерів з обліку заробітної плати, бухгалтера з обліку основних засобів, замісника головного бухгалтера. Бухгалтерія централізована – апарат облікової служби як методично, так і адміністративно підпорядкований одному керівнику – головному бухгалтеру.

Згідно із положенням і посадовими інструкціями, головний бухгалтер:

- забезпечує ведення бухгалтерського обліку, дотримуючись єдиних методологічних засад, встановлених Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996–XIV [Ошибка! Источник ссылки не найден.], з урахуванням особливостей діяльності підприємства і технології оброблення облікових даних;
- організує роботу бухгалтерської служби, контроль за відображенням на рахунках бухгалтерського обліку всіх господарських операцій;
- вимагає від підрозділів, служб та працівників забезпечення неухильного дотримання порядку оформлення та подання до обліку первинних документів;
- вживає всіх необхідних заходів для запобігання несанкціонованому та непомітному виправленню записів у первинних документах і регістрах бухгалтерського обліку та збереження оброблених документів, регістрів і звітності протягом встановленого терміну;
- забезпечує складання на основі даних бухгалтерського обліку фінансової звітності підприємства, підписання її та подання в установлені строки користувачам;

- здійснює заходи щодо надання повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності та рух коштів підприємства;

- бере участь у підготовці та поданні інших видів періодичної звітності, які передбачають підпис головного бухгалтера, до органів вищого рівня у відповідності з нормативними актами, затвердженими формами та інструкціями;

- за погодженням з власником (керівником) підприємства забезпечує перерахування податків та зборів, передбачених законодавством, проводить розрахунки з іншими кредиторами відповідно до договірних зобов'язань.

- здійснює контроль за веденням касових операцій, раціональним та ефективним використанням матеріальних, трудових та фінансових ресурсів.

Згідно із положенням і посадовими інструкціями, працівники бухгалтерії:

- самостійно і в повному обсязі ведуть облік необоротних активів, запасів, коштів, розрахунків та інших активів, власного капіталу та зобов'язань, доходів та витрат за прийнятою на підприємстві формою бухгалтерського обліку з додержанням єдиних методологічних засад бухгалтерського обліку та з урахуванням особливостей діяльності підприємства й технології оброблення даних;

- забезпечують повне та достовірне відображення інформації, що міститься у прийнятих до обліку первинних документах, на рахунках бухгалтерського обліку;

- за погодженням з власником (керівником) підприємства та керівником підрозділу бухгалтерського обліку, подають в банківські установи документи для перерахування коштів згідно з визначеними податками й платежами, а також для розрахунків з іншими кредиторами відповідно до договірних зобов'язань;

- беруть участь у проведенні інвентаризації активів і зобов'язань,

оформленні матеріалів, пов'язаних з нестачею та відшкодуванням втрат під нестачі, крадіжки й псування активів підприємства, у перевірках стану бухгалтерського обліку у філіях, представництвах, відділеннях та інших відокремлених підрозділах підприємства;

– готують дані для включення їх до фінансової звітності, здійснюють складання окремих її форм, а також форм іншої періодичної звітності, яка ґрунтується на даних бухгалтерського обліку.

Бухгалтерський облік ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» ведеться у відповідності до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996–XIV [Ошибка! Источник ссылки не найден.], Положень (стандартів) бухгалтерського обліку, інших нормативних актів, які регламентують ведення бухгалтерського обліку в Україні.

На підприємстві застосовується комп'ютерна форма обліку. Обрана організаційна форма ведення бухгалтерського обліку на підприємстві забезпечує виконання завдань, що стоять перед бухгалтерським обліком. Для цього використовується програмне забезпечення «1С: Бухгалтерія 8.3». Слід зауважити, що в п. 1 Наказу про облікову політику підприємства до сих пір вказано, що «бухгалтерський облік на підприємстві здійснювати із застосуванням комп'ютерної бухгалтерської програми 1С: Бухгалтерія 7.7».

Наказ про облікову політику складається з чотирьох розділів та відображує особливості організації та ведення бухгалтерського обліку на підприємстві, принципи і методи відображення у бухгалтерському обліку окремих активів і господарських операцій, а також особливості виправлення помилок і зміни у фінансових звітах.

В ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» використовується уніфіковані форми первинної облікової документації, затверджені Державною службою статистики України. При цьому на підприємстві здійснюється весь обсяг облікових робіт (обробка первинної документації,

ведення синтетичного і аналітичного обліку, складання звітності).

Для повної характеристики підприємства доцільно проаналізувати його розміри та результати діяльності, а також фінансовий стан. Розрахунки проводилися на підставі даних фінансової звітності (додатки Б, В, Г).

Таблиця 1.8

Основні техніко-економічні показники діяльності ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» за 2016-2018 рр.

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	Відхилення		2018 р. у % до:	
				(+, -) 2018 р. від:			
				2016 р.	2017 р.	2016 р.	2017 р.
1. Капітал (станом на кінець періоду), тис. грн.	113757	139101	217796	104039	78695	191,46	156,57
1.1. Власний капітал, у тому числі:	-53362	-46576	5520	58882	52096	-10,34	-11,85
власний оборотний капітал	-105221	-98977	-70905	34316	28072	67,39	71,64
нерозподілений прибуток або непокриті збитки	-85454	-78754	-40237	45217	38517	47,09	51,09
1.2. Позиковий капітал, у тому числі:	167119	185677	212276	45157	26599	127,02	114,33
поточні зобов'язання за розрахунками	15818	20404	26771	10953	6367	169,24	131,2
2. Ресурси:							
2.1.Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн	36101,5	50485,5	63003,5	26902,0	12518,0	174,52	124,8
2.2.Середньорічна вартість оборотних активів, тис. грн	57324,5	74299,0	114035,5	56711,0	39736,5	198,93	153,48
у тому числі запасів	44504,5	57510,5	94596	50091,5	37085,0	у 2,1 р.	164,48
2.3.Середньо-облікова чисельність працівників, осіб	402	428	428	26	0	106,47	100
2.4. Фонд оплати праці, тис. грн	25398	42415	67882	42484	25467,0	у 2,6 р.	160,04

Продовж. табл. 1.8

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	Відхилення		2018 р. у % до:	
				(+,-) 2018 р. від:			
				2016 р.	2017 р.	2016 р.	2017 р.
3. Економічні показники:							
3.1.Виручка від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	97346	195645	263854	166508	68209	у 2,7 р.	134,86
3.2. Собівартість реалізованої продукції, тис.грн	89009	150259	192497	103488	42238	у 2,2 р.	128,11
3.3.Витрати, тис. грн	107097	182456	267812	160715	85356	у 2,5 р.	146,78
витрати на 1 грн. виручки від реалізації, грн.	1,1	0,93	1,02	-0,1	0,1	92,73	109,68
3.4.Прибуток (збиток), тис. грн							
від операційної діяльності	-4959	19935	45409	50368	25474	у -9,2 р.	у 2,3 р.
3.5. Чистий прибуток, тис. грн.	-27178	6748	38098	65276	31350	-140,18	у 5,6 р.
3.6. Середня заробітна плата, грн/міс	5264,9	8258,4	13216,9	7952,0	4958,5	у 2,5 р.	160,04
3.7.Продуктивні сть праці, тис. грн	242,2	457,1	616,5	374,3	159,4	у 2,5 р.	134,87
3.8.Фондовіддача, грн / грн.	2,70	3,88	4,19	1,50	0,30	155,19	107,99

З даних табл. 1.8 можна зробити наступні висновки.

Капітал ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» на кінець 2018 року склав 217796 тис. грн., що на 104039 тис. грн. вище рівня 2016 року (+91,46%). При цьому в 2018 році порівняно з 2017 роком він зріс на 78695 тис. грн. (+56,57%).

Власний капітал підприємства в 2016-2017 рр. був від'ємним і лише в

2018 р. його вартість склала 5520 тис. грн., тобто останні три роки вона зростає. Така ситуація обумовлена значними розмірами непокритих збитків. Якщо в 2016 р. вони склали на рівні -85454 тис. грн., то в 2017 р. -78754 тис. грн., а в 2018 р. -40237 тис. грн., що на 45217 тис. грн. вище ніж в 2016 р. та на 38517 тис. грн. вище ніж у 2017 р.

На підприємстві не вистачає власного оборотного капіталу, про це свідчить той факт, що останні три роки даний показник є від'ємним. Однак при цьому прослідковується позитивна тенденція до скорочення від'ємного значення.

Позиковий капітал підприємства займає домінуючу частку в структурі капіталу, що є негативним моментом. Більш того, його вартість має чітку тенденцію до зростання – в 2018 р. він зріс порівняно з 2016 р. на 45157 тис. грн. (+27,02%), а порівняно з 2017 р. – на 26599 тис. грн. (+14,33%). Значне його зростання обумовлене збільшенням вартості запасів, дебіторської заборгованості за розрахунками. При цьому вартість поточних зобов'язань мали чітку тенденцію до зростання (+69,24% в 2018 р. порівняно з 2016 р. та на 31,2% в 2018 р. порівняно з 2017 р.).

Далі звернемося до ресурсів підприємства. Середньорічна вартість основних засобів мала тенденцію до зростання, зокрема порівняно з 2016 р. – на 26902 тис. грн., порівняно з 2017 р. – на 12518 тис. грн.

До основних засобів підприємства належать рухомі та нерухомі основні засоби, у тому числі будівлі та споруди, машини та обладнання, прилади, меблі, транспортні засоби, устаткування, обчислювальна техніка тощо. Середньорічна вартість оборотних засобів в 2018 р. склала 114035,5 тис. грн., що на 56711 тис. грн. вище рівня 2016 р. та на 39736,5 тис. грн. вище рівня 2017 р. При цьому слід зазначити, що вартість середньорічних оборотних засобів майже в 2 рази перевищує середньорічну вартість основних засобів. Це свідчить про високу мобілізаційну складову активів і є позитивним моментом.

ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» має залишки

непогашеної дебіторської заборгованості покупців за відвантажену продукцію, а також істотні обсяги довгострокових та поточних зобов'язань з позики нерезидента, фінансовій допомозі, розрахунках перед постачальниками, термін сплати яких, в зв'язку з кризою фінансової системи та девальвацією української гривні, носить фактор невизначеності та залежить від стабілізації ситуації в країні.

Аналіз трудових ресурсів на підприємстві дозволив зробити наступні висновки. Чисельність працівників на підприємстві складає 428 осіб в останні два роки. Порівняно з 2016 роком чисельність персоналу зросла на 26 осіб. Середня чисельність позаштатних працівників та осіб, які працюють за сумісництвом 1 особа, чисельність працівників, які працюють на умовах неповного робочого часу (дня, тижня) – 5 осіб.

Фонд заробітної плати активно зростає - в 2018 р. порівняно з 2016 р. він зріс на 42484 тис. грн. (167,27%), а в 2018 р. порівняно з 2017 р. на 25467 тис. грн. (+60,04%). Слід зазначити, що це вплинуло і на зростання середньомісячної заробітної плати, яка в 2016 р. складала лише 5264 грн, а в 2018 р. зросла до 13216,9 грн., тобто на 151,04%. Така ситуація позитивно вплинула і на показник продуктивності праці, який в 2018 р. склав 616,5 тис. грн., що на 374,3 тис. грн. вище порівняно ніж в 2016 р. (+154,54%) та на 159,4 тис. грн. вище порівняно з 2017 р. (+34,87%). Водночас слід зазначити, що темп зростання середньомісячної заробітної плати в 2018 р. порівняно з 2017 р. перевищує аналогічний темп зростання продуктивності праці (60,04% проти 34,87%), хоча за нормативами має бути навпаки. Тому керівництву підприємства необхідно звернути увагу на нормування заробітної плати та розробити комплекс заходів, направлений на підвищення продуктивності праці. Окрім того, це вплинуло і на фондівіддачу, яка на підприємстві також мала чітку тенденцію до зростання. Зокрема в 2018 р. вона склала 4,19 грн. на кожну гривну середньорічної вартості основних засобів. Порівняно з 2016 р. вона зросла на 1,5 грн. (+55,19% , порівняно з 2017 р. – на 0,3 грн. або на

7,99%).

Зазначимо також і те, що кадрова програма підприємства, спрямована на забезпечення рівня кваліфікації працівників операційним потребам емітента: Товариство на постійній основі здійснює навчання працівників з метою підвищення рівня їх кваліфікації відносно операційних потреб емітента, проводить соціально-психологічні дослідження у сферах мотивації персоналу, адаптації молодих працівників та інше.

В 2018 році на підприємстві було отримано виручки на рівні 263854 тис. грн., що на 171,05% вище рівня 2016 року та на 34,86% вище рівня 2017 р. Основними видами продукції, за рахунок продажу якої підприємство отримало більше 10% доходу за звітний рік є виробництво залізничних локомотивів та рухомого складу (52,5 % до всієї виробленої продукції) та виробництво двигунів і турбін, крім авіаційних, автотранспортних і мотоциклетних двигунів (45,6% до всієї виробленої продукції). Реалізація продукції підприємства здійснювалась на території України (90,00%) та поза її межами (Білорусь, Казахстан, Німеччина, В'єтнам). Основними споживачами продукції по Україні являється ТОВ «Група ВТП», ТОВ ТД «Ремдизель», ТОВ «НВП «Транс Лок», ТОВ «Капромбуд» та ін.

Загальна сума витрат в 2018 р. склала 267812 тис. грн., а собівартість – 192497 тис. грн. Обсяг витрат за три роки зріс на 150,06%, а собівартості – на 116,27%. Основними постачальниками сировини та матеріалів, що займають більше 10 відсотків в загальному об'ємі постачання є: ТОВ «Интерпайп Україна», ТОВ «Мотордеталь – Конотоп», ТОВ «Завод кольорових металів», ТОВ «Дніпродзержинський ливарний завод».

Позитивним є перевищення темпу зростання чистого доходу від реалізації порівняно з аналогічним показником по витратам та собівартості. Водночас слід звернути вагу на той факт, що у 2016 та 2018 рр. обсяг витрат в розрахунку на 1 грн. чистого доходу від реалізації перевищує 1. Це означає, що лише виручки підприємству не вистачає на покриття власних витрат і

тому воно необхідне шукати інші статті доходів.

Обмеження замовлень на поставки продукції зі сторони Російської Федерації та значне зниження платоспроможності основних вітчизняних споживачів продукції заводу стало причиною тимчасового призупинення виробництва ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» в січні 2015р. Ці події призвели до значного скорочення виробництва та погіршення фінансових показників діяльності за 2015р. Це ж стало причиною і того, що в 2016 р. підприємство було ще збиткове. В 2018 р. обсяг прибутку від операційної діяльності сягнув 45409 тис. грн., від звичайної діяльності до оподаткування та чистий прибуток - 38098 тис. грн. при цьому обсяги чистого прибутку зросли на 65276 тис. грн. порівняно з 2016 р. та на 31350 тис. грн. порівняно з 2017 р., тобто в 5,6 рази.

Таким чином, ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» спеціалізується на виробництві залізничних локомотивів і рухомого складу, інструментів, двигунів і турбін. На підприємстві створено централізовану бухгалтерію. Облік ведеться за комп'ютерною формою. Наказ про облікову політику включає чотири розділи. Проведений аналіз засвідчив наявність до розширення господарської діяльності. При цьому спостерігається нестача власного оборотного капіталу і значні обсяги непокритого збитку. Висока частка позикового капіталу свідчить про низький рівень фінансової незалежності. При цьому на підприємстві створено мобільну структуру активів. Обсяги виручки та чистого прибутку мають чітку тенденцію до зростання. Зростає продуктивність праці та фондівіддача. Підприємству доцільно переглянути структуру пасивів та більше коштів з прибутку виділяти на покриття збитків колишніх років.

Висновки за розділом 1

За результатами дослідження теоретичних основ складання і

використання фінансової звітності в управлінні підприємством зроблено наступні висновки.

1. Сучасні умови господарювання значно підвищують роль фінансової звітності для підприємства та інших суб'єктів ринкової економіки. Сьогодні це не тільки культура ведення бізнесу та елемент економічної безпеки, а й важлива інформаційна складова управління. В ній узагальнюється інформація щодо різних аспектів фінансово-економічного значення. Водночас, серед вчених відсутня єдність поглядів на фінансову звітність. Тому пропонуємо під нею розуміти звіт підприємства про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за певний період в паперовій, електронній чи іншій формі, який складається за правилами, визначеними законодавчо та надається відповідній зацікавленій особі. Вона включає Баланс (звіт про фінансовий стан), Звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід), Звіт про рух грошових коштів, Звіт про власний капітал. Велика кількість критеріїв класифікації звітності свідчить про її важливість. Для підприємства вважаємо найбільш важливим поділ звітності за економічним змістом.

2. Принципи та вимоги до складання фінансової звітності чітко визначені Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» та Концептуальною основою фінансової звітності. Окрім цього, вимоги до подання фінансової звітності встановлено в Порядку подання фінансової звітності.

3. ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» має значний досвід роботи на ринку і займається виробництвом та реалізацією залізничних локомотивів і рухомого складу, інструментів, двигунів та турбін.

Бухгалтерський облік на підприємстві здійснюється централізовано. Апарат бухгалтерської служби підпорядковано головному бухгалтеру. На кожного бухгалтера складено посадову інструкцію. Бухгалтерський облік ведеться за комп'ютерною формою обліку. Кожен рік складається наказ про

облікову політику, який містить чотири розділи, присвячені особливостям організації та ведення бухгалтерського обліку. Водночас в наказі вказано, що для ведення обліку на підприємстві використовується програмне забезпечення «1С: Бухгалтерія 7.7», тоді як насправді здійснено перехід на «1С: Бухгалтерія 8.3» редакції 3.0.

Проведений аналіз діяльності підприємства засвідчив, що обсяги капіталу зростають, що свідчить про розширення діяльності підприємства. Підприємство пережило кризову ситуацію в 2015 р. і поступово відновлюється, про що свідчать отримані прибутки, зменшення нерозподілених збитків, нарощення фонду оплати праці, зростання продуктивності праці та фондівіддачі. Водночас, існують і певні недоліки, зокрема надзвичайно висока частка позикового капіталу, перевищення темпів зростання заробітної плати над продуктивністю, надмірно високі витрати на 1 грн. виручки від реалізації тощо. Підприємству доцільно переглянути структуру пасивів та більше коштів з прибутку виділяти на покриття збитків колишніх років.

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИКА СКЛАДАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ТА НАПРЯМИ ЇЇ ВДОСКОНАЛЕННЯ

2.1. Структура, зміст, інформаційне забезпечення та порядок складання фінансової звітності підприємства за національними Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку

Для управління ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» важливу роль виконує інформація. Без належного інформаційного забезпечення керування таким великим підприємством значно ускладнюється. Частково вирішити проблему інформаційного забезпечення дозволяє фінансова звітність підприємства.

В процесі управління найчастіше використовуються дві основні форми фінансової звітності - Баланс (Звіт про фінансовий стан) та Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід). Метою складання Балансу (Звіту про фінансовий стан) на ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» є надання користувачам повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан підприємства на звітну дату. Метою складання Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) на ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» є відображення визнаних у бухгалтерському обліку доходів і витрат та визначення фінансових результатів підприємства за звітний період. Зупинимося на цих формах більш детально.

Кожна з цих форм включає цілу низку статей, які групуються у відповідні розділи (табл. 2.1). У Звіті про фінансові результати (звіті про сукупний дохід) наводяться доходи і витрати, які відповідають критеріям, визначеним в національних положеннях (стандартах) бухгалтерського обліку.

Таблиця 2.1

Структура балансу (звіту про фінансовий стан) та звіту про фінансові результати (звіту про сукупний дохід) ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» [авторське узагальнення]

Розділ	Баланс (звіт про фінансовий стан)		Звіт про фінансові результати (звіт про фінансовий стан)
	Активи	Пасиви	
преамбула	Дані про підприємство		Дані про підприємство
I	Необоротні активи	Власний капітал	Фінансові результати
II	Оборотні активи	Довгострокові зобов'язання і забезпечення	Сукупний дохід
III	Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	Поточні зобов'язання і забезпечення	Елементи операційних витрат
IV	-	Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	Розрахунок показників прибутковості акцій

В Балансі (Звіті про фінансовий стан) відображаються активи, зобов'язання та власний капітал. Причому підсумок активів балансу дорівнює сумі зобов'язань та власного капіталу.

Актив відображається в Балансі (Звіті про фінансовий стан) ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» за умови, що його оцінка може бути достовірно визначена і очікується отримання в майбутньому економічних вигод, пов'язаних з його використанням. При цьому витрати на придбання та створення активу, який не може бути відображений в балансі, включаються до складу витрат звітного періоду. Зобов'язання відображаються у Балансі (Звіті про фінансовий стан) ПАТ «Бериславський машинобудівний завод», якщо його оцінка може бути достовірно визначена та існує ймовірність зменшення економічних вигод у майбутньому внаслідок його погашення.

Власний капітал відображається в Балансі (Звіті про фінансовий стан) ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» одночасно з відображенням активів або зобов'язань, які призводять до його зміни.

Алгоритм підготовки, складання та подання фінансової звітності є типовим і використовується не тільки на ПАТ «Бериславський машинобудівний завод», а й на інших підприємствах. Він представлений на рис. 2.1.

Більш детальний алгоритм складання балансу (звіту про фінансовий стан) представлено в додатках Ж та И, звіту про фінансові результати (звіту про сукупний дохід) в додатку К.

Далі слід звернути увагу на структуру та процедуру складання балансу (звіту про фінансовий стан) та звіту про фінансові результати (звіту про сукупний дохід). Зазначимо, що ці та інші форми фінансової звітності заповнюються відповідно до Методичних рекомендацій щодо заповнення форм фінансової звітності, затверджених Наказом Міністерства фінансів України від 28.03.2013 р. №433 28.03.2013 р. № 433 **[Ошибка! Источник ссылки не найден.]**.

Валюта балансу рахується наступним чином: за Активом (2.1), за Пасивом (2.2):

Підсумки за розділом I + Підсумки за розділом II + Необоротні активи,
утримувані для продажу та групи вибуття (2.1)

Підсумки за розділом I + Підсумки за розділом II + Підсумки за розділом III +
Зобов'язання, пов'язані з необоротними актами, утримуваними для продажу та
групами вибуття (2.2)

Окрім того, слід зауважити, що частину статей Балансу (Звіту про фінансовий стан) на підприємстві не заповнюють. Тому звернемо більшу увагу на тих статтях, які заповнюються.

У статті «Нематеріальні активи» балансу (звіту про фінансовий стан) ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» відображається вартість об'єктів, які віднесені до складу нематеріальних активів згідно з Положенням

(стандартом) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи», затвердженим наказом Міністерства фінансів України від 18 жовтня 1999 року № 242 [Ошибка! Источник ссылки не найден.].

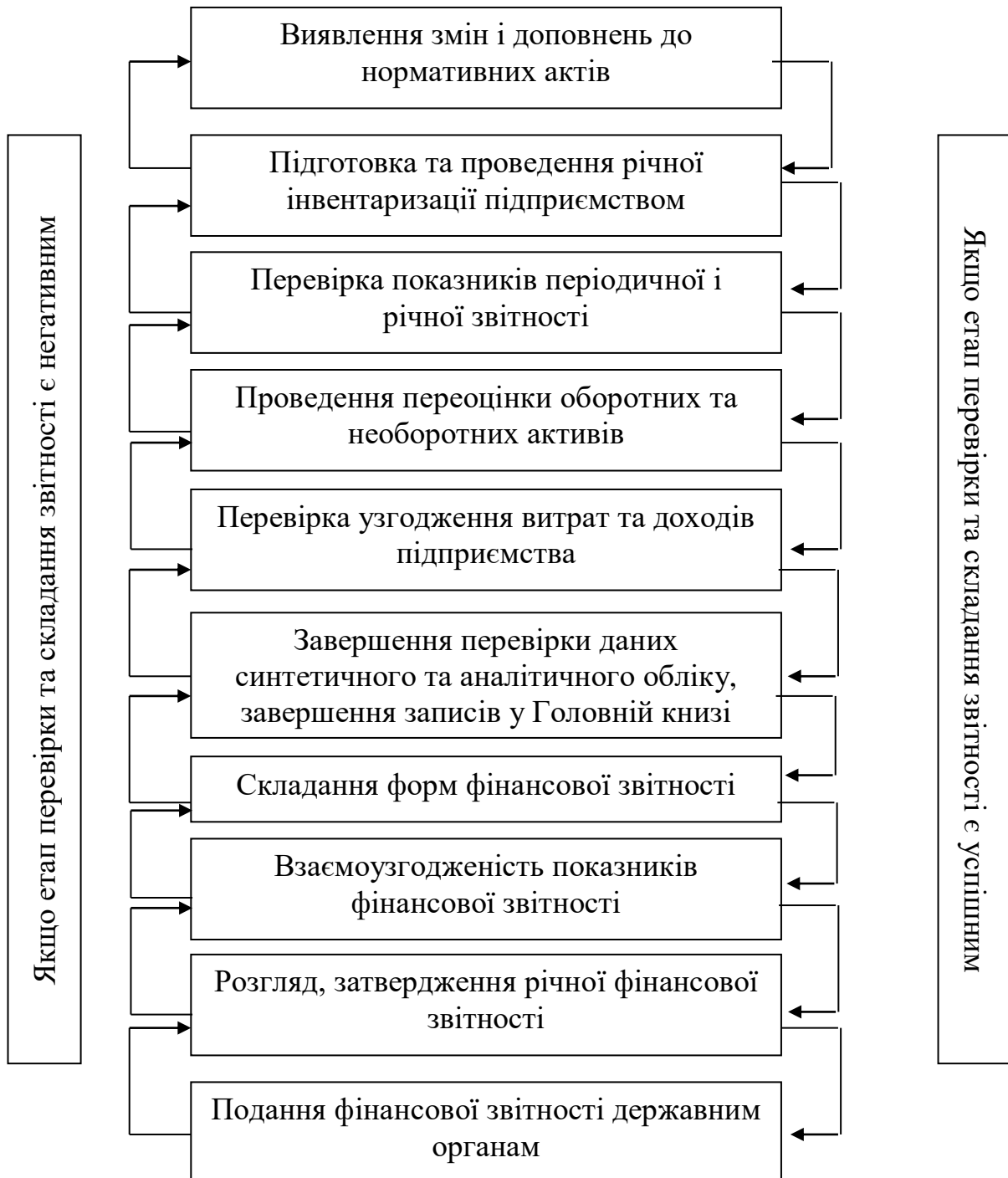

Рис. 2.1. Алгоритм підготовки, складання та подання фінансової звітності на ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» [Авторське узагальнення]

На підприємстві у цій статті наводяться окремо первісна та залишкова вартість нематеріальних активів, а також нарахована у встановленому порядку сума накопиченої амортизації. До підсумку балансу включається залишкова вартість, яка визначається як різниця між первісною вартістю і сумою накопиченої амортизації, яка наводиться у дужках. На кінець 2018 р. на підприємстві перебувало на обліку нематеріальних активів на суму 480 тис. грн. Ця стаття розраховується як різниця рядків 1001 та 1002. При цьому до рядку 1001 переносяться дані за сальдо Дебету рахунку 12, а до рядка 1002 – сальдо за кредитом субрахунку 133.

Стаття «Незавершені капітальні інвестиції» на підприємстві не заповнюється. У статті «Інвестиційна нерухомість» відображається вартість об'єктів, що віднесені до інвестиційної нерухомості згідно з Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 32 «Інвестиційна нерухомість», затвердженим наказом Міністерства фінансів України від 02 липня 2007 року № 779 [Ошибка! Источник ссылки не найден.]. У цій статті наводиться справедлива вартість інвестиційної нерухомості, визначена на дату балансу. У разі якщо відповідно до зазначеного положення (стандарту) бухгалтерського обліку інвестиційна нерухомість обліковується за первісною вартістю, у цій статті наводиться її залишкова вартість, яка включається до підсумку балансу, при цьому у додаткових статтях окремо наводяться первісна вартість інвестиційної нерухомості та сума зносу (у дужках). Проте за останні три роки на підприємстві на обліку таких інвестицій не перебувало.

У статті «Основні засоби» балансу (звіту про фінансовий стан) ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» наводиться вартість власних та отриманих на умовах фінансового лізингу об'єктів і орендованих цілісних майнових комплексів, які віднесені до складу основних засобів згідно з Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» від 27.04.2000 р. № 92 [Ошибка! Источник ссылки не найден.]. У цій статті також наводиться вартість інших необоротних матеріальних активів, окремо

первісна (переоцінена) вартість, сума зносу основних засобів (у дужках) та їх залишкова вартість. До підсумку балансу включається залишкова вартість, яка визначається як різниця між первісною (переоціненою) вартістю основних засобів і сумою їх зносу на дату балансу. Станом на кінець 2018 р. у власності підприємства перебувають основні засоби на суму 74988 тис. грн. Ця стаття розраховується як різниця рядків 1011 та 1012. При цьому до рядку 1011 переносяться дані за сальдо Дебету рахунку 101-109, а до рядка 1012 – сальдо за кредитом субрахунків 131 і 132.

Стаття «Інвестиційна нерухомість» на підприємстві не заповнюється. Вона відображає вартість об'єктів, що віднесені до інвестиційної нерухомості [Ошибка! Источник ссылки не найден., с. 21].

Стаття «Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств» протягом останніх трьох років є незмінною і складає 893 тис. грн. Фінансові інвестиції на дату балансу на підприємстві відображають за вартістю, яку визначають з урахуванням зміни загальної величини власного капіталу об'єкта інвестування. До рядку 1030 переносяться дані з сальдо за дебетом субрахунку 141. Стаття «Інші фінансові інвестиції» (рядок 1035) на підприємстві не заповнюється.

У статті «Довгострокова дебіторська заборгованість» відображається заборгованість фізичних та юридичних осіб, яка не виникає в ході нормального операційного циклу та буде погашена після дванадцяти місяців з дати балансу. Вона поступово зменшується: на початок року вартість такої заборгованості складала 12 тис. грн., а на кінець 2018 р. – лише 8 тис. грн. Сюди переносяться дані з сальдо за дебетом субрахунку 181, 182 і 183.

Стаття «Відстрочені податкові активи» на підприємстві не заповнюється. Вона відображає суму податку на прибуток, що підлягає відшкодуванню в наступних періодах у результаті тимчасової податкової різниці, що виникла між обліковою та податковою базами оцінки. Також не заповнюється стаття «Інші необоротні активи», яка відображає вартість

необоротних активів, які не можуть бути включені до наведених вище статей розділу I активу форми № 1 [Ошибка! Источник ссылки не найден., с. 14].

Рядок 1095 «Усього за розділом I» заповнюється шляхом складання сум, які наведені у рядках 1000, 1005, 1010, 1015, 1020, 1030, 1035, 1040, 1045, 1050, 1090 .

В розділі II «Оборотні активи» Балансу у статті «Запаси» відображається загальна вартість активів, які визнаються запасами згідно з Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» від 20.10.1999 р. № 246 [Ошибка! Источник ссылки не найден.]. На підприємстві в баланс включено розшифровку статті «Запаси» для більшої інформативності. Відповідно в цій статті відображаються виробничі запаси, незавершене виробництво, готова продукція, товари. Станом на кінець 2018 р. на обліку підприємства перебувало запасів на суму 123182 тис. грн., з яких виробничих запасів - 24606 тис. грн., незавершеного виробництва – 27162 тис. грн., готової продукції – 27162 тис. грн., товарів – 36 тис. грн. До рядка 1100 переносяться дані сальдо за дебетом рахунків 20, 22, 23, 25, 26, 27, 28 (без урахування сальдо за дебетом субрахунку 286 і за вирахуванням сальдо за кредитом 285)

На підприємстві не заповнюється в балансі стаття «Поточні біологічні активи». У статті «Дебіторська заборгованість за продукцію товари, роботи, послуги» на ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» відображається заборгованість покупців або замовників за надані їм продукцію, товари, роботи або послуги (крім заборгованості, яка забезпечена векселем, якщо така інформація наводиться в окремій статті), скоригована на резерв сумнівних боргів (нетто). В динаміці обсяги такої заборгованості зросли в 2 рази. В рядок 1125 переносяться дані сальдо за дебетом рахунків 36 і 34 (якщо векселі одержані не відображені окремо в ряд. 1120) мінус сальдо за кредитом рахунку 38 (у частині заборгованості за продукцію, товари, роботи,

послуги)

У статті «Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом» відображається дебіторська заборгованість фінансових і податкових органів, а також переплата за податками, зборами та іншими платежами до бюджету. В 2018 р. обсяги такої заборгованості зросли з 20 тис. грн. до 917 тис. грн. Окремо наводиться дебіторська заборгованість з податку на прибуток (120 тис. грн. на кінець 2018 р.). В рядом 1135 переносяться дані сальдо за дебетом субрахунків 641 і 642.

У Балансі (Звіті про фінансовий стан) підприємства заповнюється додаткова стаття «Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків», в якій відображається заборгованість пов'язаних сторін та дебіторська заборгованість із внутрішніх розрахунків, зокрема між учасниками групи тощо. Інформація щодо вказаної заборгованості включається до підсумку балансу. Станом на кінець року така заборгованість складає 1758 тис. грн. В рядок 1145 переносяться дані сальдо за дебетом субрахунку 682 і 683.

У статті «Інша поточна дебіторська заборгованість» відображається заборгованість дебіторів, яка не відображена в окремих статтях щодо розкриття інформації про дебіторську заборгованість або яка не може бути включена до інших статей дебіторської заборгованості та яка відображається у складі оборотних активів. Станом на кінець 2018 р. обсяги такої заборгованості склали 4054 тис. грн. В рядок 1155 переносяться дані сальдо за дебетом субрахунків 372, 374, 375, 376, 377, 378 і 685, рахунків 65 і 66 мінус сальдо за кредитом рахунків 38 (у частині, що належить до цієї заборгованості).

Стаття «Поточні фінансові інвестиції» відображає фінансові інвестиції на строк, що не перевищує одного року, які можуть бути вільно реалізовані в будь-який момент (крім інвестицій, що є еквівалентами грошових коштів), а також суму довгострокових фінансових інвестицій, що підлягають

погашенню протягом 12 місяців з дати балансу. На підприємстві вона не заповнюється.

У статті «Гроші та їх еквіваленти» відображаються готівка в касі підприємства, гроші на поточних та інших рахунках у банках, які можуть бути вільно використані для поточних операцій, а також грошові кошти в дорозі, електронні гроші, еквіваленти грошей. У цій статті наводяться кошти в національній або іноземній валютах. Станом на кінець 2018 р. обсяги грошей та їх еквівалентів склали на підприємстві 1225 тис. грн. Кошти, які не можна використати для операцій протягом одного року, починаючи з дати балансу або протягом операційного циклу внаслідок обмежень, виключаються зі складу оборотних активів та відображаються як необоротні активи. В рядок 1165 переносяться дані сальдо за дебетом рахунків 30, 31, субрахунків 333, 334, 335 і 351.

Для відповідності ознакам суттєвості, окремо наведена у додатковій статті інформація про гроші на рахунках в банку (1225 тис. грн. на кінець 2018 р.). До підсумку балансу включається загальна сума грошей та їх еквівалентів, інформація про готівку і гроші на рахунках в банку наводиться у додаткових статтях в межах загальної суми.

Стаття «Витрати майбутніх періодів» відображає витрати, що понесені протягом поточного або попередніх звітних періодів, але належать до майбутніх звітних періодів. На підприємстві ця стаття не заповнюється.

У статті «Інші оборотні активи» відображаються суми оборотних активів, для відображення яких за ознаками суттєвості не можна було виділити окрему статтю або які не можуть бути включені до наведених вище статей розділу «Оборотні активи». На початок 2018 р. сума по цій статті складала 205 тис. грн., але на кінець року вона була нульовою. В рядок 1190 переносяться дані сальдо за дебетом субрахунків 331, 332, 643 і 644.

Рядок 1195 «Усього за розділом II» визначається шляхом сумування наступних рядків: 1100, 1110, 1120, 1125, 1130, 1135, 1140, 1145, 1155, 1160,

1165, 1170, 1190.

Розділ III. «Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття» відображає вартість необоротних активів і груп вибуття, утримуваних для продажу. На підприємстві його не розраховують.

У статті «Зареєстрований (пайовий) капітал» наводиться зафіксована в установчих документах сума статутного капіталу, іншого зареєстрованого капіталу, а також пайовий капітал у сумі, яка формується відповідно до законодавства. В останні три роки вона була на рівні 3978 тис. грн. в рядок 1400 переносять дані сальдо за кредитом рахунку 40.

У статті «Додатковий капітал» відображається емісійний дохід (сума, на яку вартість продажу акцій власної емісії перевищує їхню номінальну вартість), вартість безкоштовно отриманих необоротних активів, сума капіталу, який вкладено засновниками понад статутний капітал, накопичені курсові різниці, які відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку відображаються у складі власного капіталу, та інші складові додаткового капіталу. За останній рік вартість такого капіталу зросла з 28200 тис. грн. до 41779 тис. грн. В цей рядок переносяться дані сальдо за кредитом субрахунків 421, 422, 423, 424, 425.

У статті «Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)» відображається або сума непокритого збитку. Вона наводиться в дужках та вираховується при визначенні підсумку власного капіталу. Так, на початок 2018 р. на підприємстві вартість непокритих збитків складала 78754 тис. грн., а на кінець року - 40237 тис. грн. В рядок 1420 переносяться дані сальдо за кредитом субрахунку 441 (або за дебетом субрахунку 442).

Такі статті, як «Резервний капітал», «Вилучений капітал», «Капітал у дооцінках» на підприємстві не заповнюються. Водночас слід зауважити, що у випадку необхідності в строчці «Резервний капітал» слід навести суму резервів, створених відповідно до чинного законодавства або установчих документів за рахунок нерозподіленого прибутку підприємства. В строці «Вилучений капітал» підприємство має відображати фактичну собівартість

акцій власної емісії або часток, викуплених у його учасників. Показник наводять у дужках і віднімають при визначенні підсумку власного капіталу. В строчці «Капітал у дооцінках» необхідно буде навести суму резервів, створених відповідно до чинного законодавства або установчих документів за рахунок нерозподіленого прибутку підприємства **[Ошибка! Источник ссылки не найден., с. 42]**.

Рядок «Усього за розділом І» заповнюється сумуванням рядків: 1400, 1405, 1410, 1415, 1420 за вирахуванням рядків 1425 та 1430.

У Розділі II Пасивів наводиться додаткова стаття «Пенсійні зобов'язання», в якій відображаються суми довгострокових зобов'язань, пов'язаних з виплатами по закінченні трудової діяльності. Сума пенсійних зобов'язань включається до підсумку балансу. Станом на кінець 2018 р. вони склали 606 тис. грн. В рядок 1505 переносяться дані сальдо за кредитом субрахунку 472.

У статті «Інші довгострокові зобов'язання» наводиться сума довгострокової заборгованості підприємства, не включена в інші статті, в яких розкривається інформація про довгострокові зобов'язання, зокрема зобов'язання із залучення позикових коштів (крім кредитів банків), на які нараховуються відсотки. Станом на кінець 2018 р. такі зобов'язання склали 180028 тис. грн. В рядок 1515 переносяться дані сальдо за кредитом субрахунків 505 і 506, рахунків 51, 52, 53, 55.

У статті «Довгострокові забезпечення» Балансу (Звіту про фінансовий стан) відображаються нараховані у звітному періоді майбутні витрати та платежі (витрати на оплату майбутніх відпусток, гарантійні зобов'язання тощо), розмір яких на дату складання балансу може бути визначений тільки шляхом попередніх (прогнозних) оцінок. Оскільки сума довгострокових виплат персоналу визнана суттєвою, така інформація наводиться у додатковій статті «Довгострокові забезпечення витрат персоналу». До підсумку балансу включається загальна сума довгострокових забезпечень. Станом на кінець року такі зобов'язання склали 2865 тис. грн. Сюди

переносяться дані сальдо за кредитом субрахунку 473, 474, 478 (у частині довгострокових забезпечень).

Слід зауважити, що на підприємстві не заповнюються такі статті, як цільове фінансування (в цій статті наводять залишок коштів цільового фінансування і цільових надходжень, отриманих з бюджету та інших джерел), відстрочені податкові зобов'язання (в цій статті відображають суму податку на прибуток, що підлягає сплаті в майбутніх періодах у результаті утворення тимчасової податкової різниці між обліковою та податковою базами оцінки). Також підприємство не має довгострокових кредитів банку (в цій статті відображають суму заборгованості підприємства банкам за отриманими від них позиками, які не є поточними зобов'язаннями).

Рядок 1595 «Усього за розділом II» заповнюється сумуванням рядків 1500, 1505, 1510, 1515, 1520, 1525.

В III розділі Пасиву Балансу (Звіту про фінансовий стан) наводиться додаткова стаття «Векселі одержані», в якій відображається заборгованість покупців, замовників та інших дебіторів за відвантажену продукцію (товари), інші активи, виконані роботи та надані послуги, яка забезпечена векселями. Інформація щодо зазначеної заборгованості включається до підсумку балансу. На початок 2018 р. обсяг одержаних векселів становив 2010 тис. грн., а на кінець року усі вони були погашені. Сюди переносяться дані сальдо за кредитом рахунку 62.

Стаття «Поточна кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями» відображає суму довгострокових зобов'язань, що підлягає погашенню протягом 12 місяців з дати балансу. На підприємстві вона не заповнюється, оскільки підприємство не бере довгострокових кредитів.

У статті «Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги» відображається сума заборгованості постачальникам і підрядникам за матеріальні цінності, виконані роботи та отримані послуги (крім заборгованості, забезпеченої векселями, якщо вона наводиться в окремій статті). За останні рік вона зросла з 5830 тис. грн. до 10082 тис. грн. D hzljr

1615 переносяться дані сальдо за кредитом рахунків 63, 62 (якщо векселі видані не відображено окремо в рядку 1605).

У статті «Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом» відображається заборгованість підприємства за усіма видами платежів до бюджету (включаючи податки з працівників підприємства). У цій статті окремо наводиться поточна кредиторська заборгованість з податку на прибуток. Станом на кінець року обсяги такої заборгованості скоротилася з 1140 тис. грн. до 653 тис. грн. В рядок 1620 переносяться дані сальдо за кредитом субрахунку 641 і 6421.

У статті «Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками зі страхування» відображається сума заборгованості за відрахуваннями на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, страхування майна підприємства та індивідуальне страхування його працівників. Станом на кінець 2018 р. заборгованість за цією статтею становила 575 тис. грн. Сюди переносяться дані сальдо за кредитом рахунку 65.

У статті «Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці» відображається заборгованість підприємства з оплати праці, включаючи депоновану заробітну плату. Станом на кінець 2018 р. заборгованість за цією статтею становила 2161 тис. грн. Сюди переносяться дані сальдо за кредитом рахунку 66.

У додатковій статті «Поточна заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків» відображається заборгованість пов'язаних сторін та дебіторська заборгованість із внутрішніх розрахунків, зокрема між учасниками групи тощо. Інформація щодо вказаної заборгованості включається до підсумку балансу. Станом на кінець 2018 р. заборгованість за цією статтею становила 685 тис. грн. В рядок 1645 переносяться дані сальдо за кредитом субрахунків 682 і 683.

У статті «Інші поточні зобов'язання» Балансу (Звіту про фінансовий стан) наводяться суми зобов'язань, для відображення яких за ознаками

суттєвості неможна було виділити окрему статтю або які не можуть бути включеними до інших статей, наведених у розділі «Поточні зобов'язання і забезпечення». Станом на кінець 2018 р. заборгованість за цією статтею становила 2006 тис. грн. В рядок 1690 переносяться дані сальдо за кредитом субрахунків 372, 378, 643, 644, 684 і 685. Не заповнюється на підприємстві стаття «Доходи майбутніх періодів», яка відображає доходи, що отримані протягом поточного або попередніх звітних періодів і належать до майбутніх звітних періодів.

Рядок 1695 «Усього за розділом III» заповнюється сумуванням рядків: 1600, 1605, 1610, 1615, 1620, 1625, 1630, 1635, 1640, 1645, 1660, 1665, 1690.

Розділ IV «Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття» відображає зобов'язання, пов'язані з необоротними активами і групами вибуття, утримуваними для продажу. На підприємстві рядок 1700 не заповнюється.

Розділ 1 «Фінансові результати» Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» заповнюється відповідно до алгоритму, наведеного в додатку К.

Стаття «Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)» відображає чистий дохід від реалізації продукції, товарів, робіт або послуг, тобто дохід (виручку) від реалізації за вирахуванням: непрямих податків (ПДВ, акцизного податку); інших податків і зборів, що сплачуються з обороту; наданих знижок; вартості повернутих раніше проданих товарів; доходів, які за договорами належать комітентам. Рядок 2000 заповнюється як сума оборотів за дебетом субрахунків. 701, 702 і 703 з кредитом субрахунків 791 мінус оборот за кредитом субрахунку 704 з дебетом субрахунку 791. За 2018 р. підприємство отримало 263854 тис. грн. чистого доходу.

Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) відображає виробничу собівартість реалізованої продукції (робіт, послуг) та/або собівартість реалізованих товарів. Показник наводять у дужках. Рядок 2050

заповнюють шляхом перенесення даних оборотів за кредитом субрахунків 901, 902, 903 з дебетом субрахунку 791. В 2018 р. собівартість на підприємстві склала 192497 тис. грн.

Валовий прибуток в рядку 2090 визначається як різниця рядків 2000-2050 у випадку, якщо ця сума буде більше 0. У іншому випадку результат записується у рядок 2095 як збиток. В 2018 р. підприємством було отримано 71357 тис. грн. валового прибутку.

Стаття «Інші операційні доходи» відображає суми інших доходів від операційної діяльності підприємства, крім доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), а саме дохід від: операційних курсових різниць; відшкодування раніше списаних активів; операційної оренди активів (крім випадків, коли в оренду надають інвестиційну нерухомість або оренда є основним видом діяльності); роялті; відсотків, отриманих на залишки коштів на поточних рахунках у банках або депозитних рахунках до запитання; отриманих безоплатно оборотних активів; реалізації оборотних активів (крім фінансових інвестицій), необоротних активів, утримуваних для продажу, і групи вибуття; списання кредиторської заборгованості; визнаних штрафів, пені, неустойки тощо. Рядок 2120 заповнюється шляхом перенесення оборотів за дебетом рахунку 71 з кредитом субрахунку 791. В 2018 р. підприємством було отримано 7706 тис. грн. інших операційних доходів.

Стаття «Адміністративні витрати» відображає загальногосподарські витрати, пов'язані з управлінням та обслуговуванням підприємства. Показник наводять у дужках. Дані в рядок 2130 переносять з оборотів за кредиту рахунку 92 з дебету субрахунку 791. В 2018 р. підприємством було отримано 13352 тис. грн. адміністративних витрат.

В статті «Витрати на збут» на підприємстві наводять витрати підприємства, пов'язані з реалізацією продукції (товарів, робіт, послуг), а саме: витрати на утримання підрозділів, що займаються збутом продукції (товарів, робіт, послуг), рекламу, доставку продукції споживачам тощо. Показник наводять у дужках. Дані в рядок 2150 переносять з оборотів

за кредитом рахунку 93 з дебету субрахунку 791. В 2018 р. підприємством було отримано 4155 тис. грн. витрат на збут.

В статті «Інші операційні витрати» відображають: собівартість реалізованих виробничих запасів, необоротних активів, утримуваних для продажу, і групи вибуття; втрати від операційних курсових різниць; втрати від знецінення запасів; відрахування на створення резерву сумнівних боргів і суми списаної понад резерв безнадійної дебіторської заборгованості; визнані економічні (фінансові) санкції; відрахування на забезпечення майбутніх операційних витрат; інші витрати, що виникають у процесі операційної діяльності підприємства (крім витрат, які включають до собівартості продукції, товарів, робіт, послуг). Показник наводять у дужках. Дані в рядок 2180 переносять з оборотів за кредитом рахунку 94 з дебету субрахунку 791. В 2018 р. підприємством було отримано 16147 тис. грн. інших операційних витрат.

Фінансові результати від операційної діяльності визначаються шляхом наступних операцій з рядками: 2090 (2095)+2120-2130-2150-2180. У випадку, якщо буде одержано позитивний результат, дані заносяться в рядок 2190 «прибуток», якщо навпаки – то в рядок 2195 «збиток». В 2018 р. підприємством було отримано 45409 тис. грн. позитивних фінансових результатів.

В статті «Доход від участі в капіталі» відображають дохід, отриманий від інвестицій в асоційовані, дочірні або спільні підприємства, облік яких ведуть за методом участі в капіталі. В рядок 2200 переносяться обороти за дебетом рахунку 72 з кредиту субрахунку 792 **[Ошибка! Источник ссылки не найден., с. 24]**. На підприємстві в 2018 р. не було отримано такого доходу.

В статті «Інші фінансові доходи» наводять дивіденди, відсотки (у тому числі отримані за строковими депозитними вкладками) та інші доходи від фінансових інвестицій (крім доходів, які обліковуються за методом участі в капіталі). В рядок 2220 переносяться обороти за дебетом рахунку 73 з

кредиту субрахунку 792. В 2018 р. підприємством було отримано 11925 тис. грн. такого доходу.

В статті «Інші доходи» відображають дохід від: реалізації фінансових інвестицій; неопераційних курсових різниць; зміни балансової вартості фінансових інструментів, що оцінюються за справедливою вартістю (крім підприємств, основною діяльністю яких є торгівля цінними паперами); інші доходи, що виникають у процесі господарської діяльності, але не пов'язані з операційною діяльністю підприємства. В рядку 2240 наводять обороти за Дебетом рахунку 74 з кредиту субрахунку 793. В 2018 р. підприємством було отримано 124 тис. грн. таких доходів.

В статті «Фінансові витрати» показують витрати на відсотки та інші витрати підприємства, пов'язані з позиками (крім фінансових витрат, які включають до собівартості кваліфікаційних активів. Показник наводять у дужках. В рядку 2250 наводяться обороти за кредитом рахунку 95 з дебету субрахунку 792. В 2018 р. підприємством було отримано 19277 тис. грн. таких витрат.

В статті «Втрати від участі в капіталі» відображають збиток від інвестицій в асоційовані, дочірні або спільні підприємства, облік яких ведуть методом участі в капіталі. Показник наводять у дужках. В рядку 2255 наводяться обороти за кредитом рахунку 96 з дебетом субрахунку 792 [Ошибка! Источник ссылки не найден., с. 15]. В 2018 р. підприємством не було отримано таких витрат.

В статті «Інші витрати» відображають: собівартість реалізації фінансових інвестицій; втрати від уцінки фінансових інвестицій і необоротних активів; втрати від неопераційних курсових різниць; витрати підприємств (крім тих, основною діяльністю яких є торгівля цінними паперами) від зміни балансової вартості фінансових інструментів, що оцінюються за справедливою вартістю; інші витрати, що виникають у процесі господарської діяльності (крім фінансових витрат), але не пов'язані з операційною діяльністю підприємства. Показник наводять у дужках. В рядку

2270 переносять обороти за кредитом рахунку 97 з дебетом субрахунку 793. В 2018 р. підприємством було отримано таких витрат на суму 83 тис. грн.

Фінансовий результат до оподаткування визначається шляхом наступних операцій: $2190(2195)++2200+2220+2240-2250-2255$. У випадку, якщо отриманий результат більше 0, отримується прибуток, який заноситься в рядок 2290. У протилежному випадку отримано збиток, який заноситься в рядок 2295. В 2018 р. підприємством було отримано 38098 тис. грн. прибутку до оподаткування.

Стаття «Витрати (дохід) з податку на прибуток» відображає суму витрат з податку на прибуток. В рядок 2300 переносяться дані з оборотів за кредитом рахунку 98 з дебету рахунку 79 [Ошибка! Источник ссылки не найден., с. 17].

Стаття «Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування» відображає єдиний показник, що включає: 1) прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування; 2) прибуток (збиток) від переоцінки необоротних активів і груп вибуття, які утворюють припинену діяльність та оцінюються за чистою вартістю реалізації. Суму збитку наводять у дужках [Ошибка! Источник ссылки не найден., с. 25].

Чистий фінансовий результат визначається шляхом наступних операцій за рядками: $2290(2295)-2300+2305$. У випадку, якщо отриманий результат буде вище 0, отримано прибуток, який заноситься в рядок 2350, у протилежному випадку- збиток в рядок 2355. В 2018 р. підприємством було отримано 38098 тис. грн. чистого прибутку.

Розділ «Елементи операційних витрат» Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» заповнюється відповідно до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [Ошибка! Источник ссылки не найден.]. Тут наводяться відповідні елементи операційних витрат (на виробництво, збут, управління та інші операційні витрати), яких зазнало підприємство в процесі своєї діяльності

протягом звітної періоду, за вирахуванням внутрішнього обороту, тобто за вирахуванням тих витрат, які становлять собівартість продукції (робіт, послуг) виробленої і спожитої самим підприємством. Собівартість реалізованих товарів, запасів, іноземної валюти у цьому розділі не наводиться.

В розділі «Елементи операційних витрат» розшифровуються витрати підприємства, які відображені в першому розділі цього Звіту.

У рядку «Матеріальні затрати» відображається вартість витрачених у виробництві (крім продукту власного виробництва): сировини й матеріалів, які використані як основні й допоміжні матеріали в операційній діяльності підприємства; і т.д.; купованих напівфабрикатів та комплектуючих виробів для операційної діяльності підприємства; придбаних палива й енергії всіх видів, які використані на технологічні та інші операційні цілі, в тому числі на вироблення з палива тепло- та електроенергії, що спожиті в операційній діяльності; тари й тарних матеріалів, використаних в операційній діяльності; будівельних матеріалів, використаних як основні та допоміжні матеріали в операційній діяльності підприємства; запасних частин, використаних для ремонту основних засобів, інших необоротних матеріальних активів та малоцінних та швидкозношуваних предметів підприємства; товарів, використаних для виробничо-господарських потреб, тобто без продажу іншим особам; виконаних для підприємства робіт і послуг виробничого та невиробничого характеру (здійснення окремих операцій з виробництва продукції, обробки сировини й матеріалів; проведення іспитів з випробування сировини й матеріалів, які використовуються у виробництві; транспортні послуги, які є складовою технологічного процесу виробництва, тощо).

Вартість зворотніх відходів, отриманих у процесі виробництва, не включається до елементу операційних витрат за статтею «Матеріальні затрати».

При заповненні цього рядка слід пам'ятати, що підприємства торгівлі і

громадського харчування не включають до складу матеріальних затрат купівельну вартість придбаних протягом звітної періоду товарів і сировини (продуктів).

Цей рядок заповнюється за сумами, відображеними за дебетом рахунку 80 «Матеріальні витрати», або кредитом рахунку 20 (без 206), рахунку 22,25, 28 (товари, в частині витрат, використаних у виробництві).

У рядку «Витрати на оплату праці» відображаються витрати на оплату праці, до яких включаються: витрати на виплату основної заробітної плати персоналу відповідно до системи оплати праці, прийнятої на підприємстві; витрати на виплату додаткової заробітної плати (премії, заохочення тощо) персоналу відповідно до системи оплати праці, прийнятої на підприємстві; витрати на гарантійні та компенсаційні виплати персоналу, пов'язані з індексацією заробітної плати тощо, в порядку і розмірах, передбачених законодавством; витрати на оплату щорічних відпусток персоналу підприємства або щомісячні відрахування на створення забезпечення майбутніх виплат відпусток; витрати на виплати персоналу підприємства за невідпрацьований час, що передбачені законодавством; інші витрати на оплату праці, які визнаються елементами витрат на оплату праці.

Цей рядок на ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» заповнюється за сумами, відображеними за дебетом рахунку 81 «Витрати на оплату праці» або за кредитом рахунку 661 «Розрахунки за заробітною платою» та рахунку 47 «Забезпечення наступних витрат і платежів» в частині сум, що відносяться до операційних витрат.

У рядку «Відрахування на соціальні заходи» відображаються обороти за дебетом рахунку 82 або оборотами за дебетом рахунків 23, 91, 92, 93, 94 з Кредитом рахунку 65 і субрахунку 471 (у частині сум страхових внесків від забезпечень на оплату відпусток), 472, 477 (у частині сум страхових внесків від забезпечень на матеріальне заохочення).

У рядку «Амортизація» відображається сума нарахованої амортизації: основних засобів; інших необоротних матеріальних і нематеріальних активів,

які прямо включаються до виробничої собівартості продукції (робіт, послуг), до затрат допоміжних (підсобних) виробництв, до виробничих накладних витрат, адміністративних і збутових витрат.

Цей рядок заповнюється за дебетом рахунок 83 «Амортизація» або за кредитом рахунок 13 «Знос необоротних активів»

У рядку «Інші операційні витрати» на ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» відображається вартість робіт, послуг сторонніх підприємств, сума податків, зборів (обов'язкових платежів), крім податку на прибуток, втрати від курсових різниць, знецінення запасів, псування цінностей, списання та уцінки активів, а також: фінансових санкцій тощо; витрати на відрядження; витрати на послуги зв'язку; плата за розрахунково-касове обслуговування тощо; страхові компанії відображають витрати на перестраховування та виплату страхових сум та страхових відшкодувань.

Цей рядок заповнюється за дебетом рахунку 84 «Інші операційні витрати» або кредитом рах. 94 «Інші витрати операційної діяльності».

Сума витрат за економічними елементами визначається на ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» за вирахуванням тих витрат, які є собівартістю продукції (робіт, послуг) допоміжних та обслуговуючих виробництв (господарств) підприємства.

Сума всіх витрат операційної діяльності у розділі I не збігається з сумою за елементами операційних витрат (розділ II ф. № 2), зокрема, на суму зміни залишків напівфабрикатів власного виробництва, незавершеного виробництва, готової продукції, а також у зв'язку з різницею щодо включення собівартості товарів, що вибули. Собівартість реалізованих товарів не включають до елементів витрат розділу «Матеріальних витрат», в той час як їх відображають у розділі I. При цьому транспортно-заготівельні витрати, що приєднані до первісної вартості (собівартості) товарів і запасів, мають бути включені до відповідних елементів витрат операційної діяльності (матеріальні, оплата праці, амортизація тощо). До розділу «Елементи

операційних витрат» не включають собівартість (еквівалент за курсом НБУ) реалізованої іноземної валюти й собівартість (балансова вартість) реалізованих матеріальних цінностей.

У Звіті про рух грошових коштів на підприємстві наведено дані про рух грошових коштів протягом звітного періоду в результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності. Звіт складено за прямим методом. Алгоритм заповнення статей цього звіту з джерелом інформації для заповнення за даними бухгалтерського обліку наведено в додатку Л.

Звіт про власний капітал на підприємстві складають для надання користувачам фінансової звітності інформації про зміни у складі власного капіталу підприємства протягом звітного періоду. Звіт про власний капітал заповнюють на підставі Балансу (Звіту про фінансовий стан), Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід), а також даних синтетичного та аналітичного обліку. Алгоритм заповнення статей цього звіту з джерелом інформації для заповнення за даними бухгалтерського обліку наведено в додатку М.

З метою об'єктивного представлення інформації в Балансі (Звіті про фінансовий стан) пропонуємо заповнювати у фінансовій звітності додаткові рядки, наприклад щодо довгострокових фінансових інвестицій. Це дозволить надати керівництву більш детальну інформацію для прийняття управлінських рішень.

Таким чином, на ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» складаються усі передбачені законодавством форми фінансової звітності. Для їх заповнення використовуються відповідні алгоритми перенесення даних бухгалтерського обліку. Причому для заповнення Балансу (Звіту про фінансовий стан) використовуються дані сальдо відповідних рахунків, а для заповнення Звіту про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) – обороти по рахункам. Звіт про рух грошових коштів складається за прямим

методом. Інші форми звітності складаються на підставі даних Балансу (Звіту про фінансовий стан) та Звіту про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід). З метою об'єктивного представлення інформації в Балансі (Звіті про фінансовий стан) пропонуємо заповнювати у фінансовій звітності додаткові рядки, наприклад щодо довгострокових фінансових інвестицій. Це дозволить надати керівництву більш детальну інформацію для прийняття управлінських рішень.

2.2. Міжнародний досвід складання фінансової звітності підприємства

Фінансова звітність підприємств різних країн має певні відмінності, зумовлені соціальними, політичними та економічними чинниками. Відмінності у підходах до змісту фінансових звітів значно ускладнювали аналіз інформації та прийняття рішень в умовах розвитку міжнародної торгівлі, транснаціональних корпорацій, глобалізації фінансових ринків. Так, наприклад, не зважаючи на те, що на сьогодні реалізація продукції ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» здійснюється переважно на території України (90,00%), окрема її частка постачаються підприємствам поза її межами (Білорусь, Великобританія, В'єтнам, Казахстан, Німеччина). Окрім того, окрема сировина також імпортується з інших країн. Відповідно фінансова інформація з фінансової звітності використовується постачальниками, або ж така інформація про ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» має бути зрозумілою для покупців та інших іноземних суб'єктів господарювання.

Аналіз зарубіжної практики складання фінансової звітності показує, що на відміну від вимог національного законодавства щодо складу обов'язкових форм фінансової звітності, у низці країн її структура має або дещо спрощений вигляд, або, навпаки, розширений. Таким чином, до складу обов'язкових елементів фінансової звітності включають:

– баланс (Азербайджан, Великобританія, Ізраїль, Італія, Естонія, Китай,

Люксембург, Нідерланди, Німеччина, Польща, Португалія, Росія, США, Франція та Швейцарія);

- звіт про прибутки і збитки (Азербайджан, Великобританія, Ізраїль, Італія, Естонія, Китай, Люксембург, Нідерланди, Німеччина, Польща, Росія, США, Франція та Швейцарія);

- звіт про рух грошових коштів (Азербайджан, Великобританія, Польща, Росія та США);

- пояснювальна записка (Великобританія, Італія, Нідерланди, Росія);

- примітки до річного звіту (Азербайджан, Естонія, Люксембург, Німеччина, Франція, Швейцарія);

- аудиторські висновки (Італія, Росія, Ізраїль);

- операційний звіт, звіт президента компанії та звіт внутрішніх аудиторів складається в Італії;

- звіт про рух (зміни) капіталу (Італія, Росія, Азербайджан);

- звіт ради директорів (Італія, Польща);

- звіт директорів (Нідерланди);

- звіт про нерозподілений прибуток та звіт про акціонерний капітал (США);

- консолідована звітність складається у Великобританії та Португалії;

- звіт про рух фондів (Швейцарія);

- звіт про основні фонди і розрахунок амортизації, звіт про розрахунок оподаткованого прибутку, звіт про інфляційну індексацію та звіт про транспортні витрати складається в Ізраїлі;

- звіт про зміни у фінансовому становищі (Китай);

- звіт директорів та аудиторів (Люксембург).

Отже, можна зробити висновок про те, що існують суттєві відмінності в обсязі та змісті фінансової інформації, що підлягає обов'язковому розкриттю, відповідній структурі фінансових звітів. Це значно впливає на можливості управлінців при дослідженні потенційних споживачів та постачальників, їх фінансових можливостей та фінансового стану з метою

з'ясування ризиків співпраці.

Особливо слід звернути увагу на особливості звітності окремих країн. Так, наприклад, У Великобританії, куди ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» планує нарощувати поставки, виділяються різні типи фінансової інформації, яка надається зовнішнім користувачам. Відповідно виокремлено наступні категорії фінансової інформації:

- фінансова звітність спеціального призначення – фінансова інформація надається суб'єктами господарювання у формі, необхідній зовнішнім користувачам, які мають на це право (наприклад, звіти для регулюючих органів, податкових органів, банківських установ);
- фінансова звітність загального призначення – фінансова інформація надається підприємствами для задоволення потреб широкого кола зовнішніх користувачів та включає: річні, проміжні й інші фінансові звіти загального призначення (з примітками (поясненнями) до них); фінансова звітність у вузькому розумінні; інші типи фінансової звітності загального призначення, наприклад звернення голови правління, звіти директорів, операційні та фінансові огляди, аналіз даних за попередні періоди, листи;
- інша фінансова інформація, яка не розкривається безпосередньо компанією.

Зазначимо, що більшість країн використовують Міжнародні стандарти фінансової звітності та затвердили їх на законодавчому рівні (табл. 2.2). Це дозволяє упорядкувати форми фінансової звітності та вимоги до них. Не є виключенням у цьому плані і Україна.

Таблиця 2.2

Перелік країн, що застосовують Міжнародні стандарти фінансової звітності [Ошибка! Источник ссылки не найден., с 139]

Рік прийняття МСФЗ на законодавчому рівні	Країни
1981 рік	Кіпр
2002 рік	Австрія, Бельгія, Болгарія, Велика Британія, Греція, Данія, Естонія, Ірландія, Ісландія, Іспанія, Італія, Казахстан, Киргизстан,

	Латвія, Литва, Люксембург, Нідерланди, Німеччина, Норвегія, Польща, Португалія, Румунія, Сербія, Словаччина, Словенія, Таджикистан, Угорщина, Фінляндія, Франція, Чеська Республіка, Швеція
2004 рік	Азербайджан
2005 рік	Грузія, Туреччина
2006 рік	Канада та Південна Корея
2007 рік	Білорусь, Хорватія
2008 рік	Вірменія, Молдова, США
2009 рік	Японія

Продовж. табл. 2.2

Рік прийняття МСФЗ на законодавчому рівні	Країни
2010 рік	Індія, Туркменістан
2011 рік	Росія

Введення МСФЗ в практику організації бухгалтерського обліку та при складанні фінансової звітності у різних країнах проходило у різні періоди та терміни. Більшість країн, що прийняли стандарти на законодавчому рівні, ввели їх в дію з 2005 року по 2007 рік. Введення міжнародних стандартів протягом 1 року здійснювалось у Киргизстані (2007 рік), у Білорусії (2008 рік), у Вірменії та Канаді (2011 рік), у Росії та Молдові (2012 рік).

Законом від 12.05.2011 р. №3332-VI «Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [Ошибка! Источник ссылки не найден.] визначено, що Міжнародні стандарти фінансової звітності з 1 січня 2012 року для складання фінансової звітності та консолідованої фінансової звітності обов'язково застосовують публічні акціонерні товариства, банки, страхові компанії та добровільно – інші підприємства (суб'єкти господарювання, крім бюджетних установ), які самостійно визначили доцільність застосування міжнародних стандартів; з 1 січня 2013 року – усі компанії, наступних видів діяльності: надання фінансових послуг та недержавне пенсійне забезпечення, а з 1 січня 2014 року – компанії, що надають допоміжні послуги у сфері фінансового

посередництва та страхування. ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» відноситься до публічних акціонерних товариств, а тому з 2012 р. застосовує Міжнародні стандарти фінансової звітності для складання фінансової звітності та консолідованої фінансової звітності.

Згідно з Міжнародного стандарту фінансової звітності 1 «Перше застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності» **[Ошибка! Источник ссылки не найден.]**, повний перелік форм фінансової звітності включає:

- звіт про фінансовий стан станом на кінець періоду;
- звіт про сукупний дохід за період;
- звіт про зміни капіталу за період;
- звіт про рух грошових коштів за період;
- примітки, в яких викладено основні положення облікової політики, а також наведено додаткові пояснення;

- звіт про фінансовий стан станом на початок самого раннього порівняльного періоду, в якому компанія почала застосовувати облікову політику ретроспективно, або підготувала новий ретроспективний звіт за позиціями своєї фінансової звітності, або коли вона рекласифікувала позиції в своїй фінансовій звітності.

Слід зазначити, що використання фінансових звітів, складених за міжнародними стандартами мають ряд переваг, які наведено в табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Переваги використання фінансових звітів, складених за міжнародними стандартами [Ошибка! Источник ссылки не найден., с. 148]

№	Характеристика переваги
1	об'єктивність, зіставність та відповідність потребам користувачів фінансових звітів, складених за міжнародними стандартами
2	задоволення потреб користувачів фінансової звітності
3	полегшення процесу гармонізації стандартів шляхом зі ставності і прозорості, незалежно від країни або галузі
4	сприяння підвищенню довіри і зрозумілості серед іноземних користувачів
5	доступ до міжнародних ринків капіталу

Згідно з Міжнародним стандартом фінансової звітності 1 «Перше застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності» [Ошибка! Источник ссылки не найден.] підприємства заохочуються до подання фінансового огляду, складеного керівництвом, який містить опис і пояснення основних рис результатів діяльності підприємства та його фінансового становища, а також виклад основних невизначеностей. Також Міжнародним стандартом фінансової звітності 1 «Представлення фінансової звітності» дозволяє підприємству самостійно визначати конкретне найменування статей Звіту та послідовність їх наведення. Водночас, слід зазначити, що на сьогодні існує низка розбіжностей в методиках формування балансу згідно Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 07.02.2013 р. №73 [Ошибка! Источник ссылки не найден.] та Міжнародним стандартом фінансової звітності 1 «Перше застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності» [Ошибка! Источник ссылки не найден.]. Вони наведені в табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Розбіжності у методиках формування балансу згідно з Національним П(С)БО та Міжнародним стандартом бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансової звітності» [Ошибка! Источник ссылки не найден., с. 224]

Критерій	Міжнародний стандарт фінансової звітності 1 «Перше застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності»	Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку
Побудова	Не регламентовано; наведено приблизний перелік статей балансу.	Регламентована - в активі розкривається інформація щодо необоротних активів, оборотних активів, витрат майбутніх періодів; у пасиві - власного капіталу, забезпечення виплат і платежів, довгострокових та поточних зобов'язань, доходів майбутніх періодів.
Порядок викладення інформації	Передбачається розмежування активів і зобов'язань на	Інформація щодо активів розкривається у порядку

	поточні і непоточні, за винятком випадків, коли подання інформації у балансі базується на ліквідності.	зростаючої ліквідності, щодо зобов'язань - у порядку черговості їх погашення.
Можливість зміни складу статей	Передбачено у разі необхідності розкриття суттєвої інформації згідно з нормами інших стандартів, або з метою забезпечення достовірності та правдивості інформації про активи, зобов'язання і капітал.	Не передбачено. Додаткові рядки вводять для розкриття інформації щодо інвестиційної нерухомості, необоротних активів, зобов'язань, пов'язаних з необоротними активами.
Розкриття інформації про фінансові активи	Інформацію щодо фінансових активів слід розкривати окремо.	Окремих рядків не передбачено, фінансові активи можуть поєднуватися з нефінансовими, наприклад, інша дебіторська заборгованість.

Продовження табл. 2.4

Критерій	Міжнародний стандарт фінансової звітності 1 «Перше застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності»	Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку
Зміст статей	Багатоваріантність методів обліку довготермінових фінансових інвестицій. Передбачено розкриття в окремій статті інформації щодо непоточних активів, утримуваних для продажу.	Передбачається окрема стаття «Незавершене будівництво». Довготермінові фінансові інвестиції обліковуються за методом участі в капіталі. У статті «Інший додатковий капітал» відображається сума
	Передбачено розкриття інформації щодо результатів переоцінки поточних фінансових інвестицій, врахованих за справедливою вартістю і призначених для продажу у складі іншого додаткового капіталу.	дооцінки необоротних активів, вартісних необоротних активів, безкоштовно отриманих підприємством від інших юридичних або фізичних осіб.

Так, наприклад, на відміну від Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 07.02.2013 р. №73, що визначає єдину форму звіту, міжнародні стандарти фінансової звітності не містять конкретної форми звіту, дозволяється вибір

у підходів до класифікації операційних витрат за функціями та за характером (елементами).

На сьогодні вирішити питання про переведення фінансової звітності на Міжнародні стандарти можна двома методами:

- трансформувати бухгалтерську звітність, складену відповідно до положень (стандартів) бухгалтерського обліку, на звітність, яка відповідає міжнародним стандартам фінансової звітності. При цьому на основі даних звітності за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку формуються дані, скориговані на величину відмінностей в обліку і звітності відповідно до міжнародних стандартів фінансової звітності;

- другий метод – це ведення обліку паралельно з Національними стандартами бухгалтерського обліку відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності. Відповідно, чим більш подібні правила обліку і звітності відповідно до положень (стандартів) бухгалтерського обліку до обліку за міжнародними стандартами фінансової звітності, тим менше коригувань необхідно буде здійснити під час трансформації звітності.

Міжнародний стандарт не регламентує стандартних форм звіту, кожне підприємство самостійно обирає форму та перелік статей. Водночас, існує мінімальний перелік статей, які мають бути відображені, наприклад, у Звіті про фінансовий стан:

- основні засоби;
- інвестиційна нерухомість;
- нематеріальні активи;
- фінансові активи (за винятком сум, зазначених в г), є) та ж));
- інвестиції, обліковані із застосуванням методу участі в капіталі;
- біологічні активи;
- запаси;
- торговельна та інша дебіторська заборгованість;

- грошові кошти та їх еквіваленти;
- загальна сума активів, класифікованих як утримувані для продажу, та активи, включені у ліквідаційні групи, класифіковані як утримувані для продажу відповідно до МСФЗ 5 «Непоточні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність»;
- торговельна та інша кредиторська заборгованість;
- забезпечення;
- фінансові зобов'язання (за винятком сум, зазначених в и) та і));
- зобов'язання та активи щодо поточного податку, як визначено в МСБО 12 «Податки на прибуток»;
- відстрочені податкові зобов'язання та відстрочені податкові активи, як визначено в МСБО 12 «Податки на прибуток»;
- зобов'язання, включені у ліквідаційні групи, класифіковані як утримувані для продажу відповідно до МСФЗ 5 «Непоточні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність»;
- неконтрольовані частки, представлені у власному капіталі;
- випущений капітал і резерви, що відносяться до власників материнського підприємства.

Однак це не вичерпний перелік. Так, міжнародний стандарт фінансової звітності 33 «Прибуток на акцію» передбачає, що підприємства, звичайні акції яких відкрито продаються та купуються (або підприємства, які перебувають у процесі викупу таких акцій), мають обов'язково наводити у «Звіті про сукупні доходи» показники, які відображають прибуток, що припадає на одну звичайну акцію [Ошибка! Источник ссылки не найден.].

Окрім цього, сам звіт може бути поданий у двох формах, які базуються на інформації про витрати залежно від потреб аналізу витрат із застосуванням двох альтернативних класифікацій:

- перша базується на характері витрат;

– на функції витрат на підприємстві.

Наприклад, у Німеччині встановлено два типи форматів звіту. Формат за типом витрат традиційний у цій країні і використовується частіше. Особливість німецької практики – якщо компанія вибрала метод оцінки матеріально-товарних запасів по методу прямих витрат, то може це зробити, тільки використовуючи функціональний формат, різниця результатів між методами прямих витрат і повного поглинання витрат для матеріально-товарних запасів може бути відбита в експлуатаційних витратах. При застосуванні двох форматів з'являються дещо інші відмінності між розподілом загальної собівартості, тому німецькі звіти про доходи важко порівнювати один з одним, за винятком тих, в основі яких лежить єдиний міжнародний підхід. У Швеції розробили особливу форму, яка дає змогу ефективно розділити звіт про надходження прибутку на дві частини:

– до рядка «Прибуток до розподілу» звіт про надходження відповідає міжнародній системі обліку;

– у розділі «Розподіл» звіту про надходження показуються відмінності між прибутком, обчисленим по міжнародно прийнятій системі обліку, і тій, яка виходить у результаті застосування податкового підходу.

Подвійне внесення даних закінчується відповідним коригуванням неоподатковуваних податком резервів, показаним у балансовому звіті між активами і пасивами.

Крім фінансової звітності, компанії можуть надавати фінансові огляди з характеристикою фінансових результатів діяльності, фінансового стану, а також факторів невизначеності, які потрібно враховувати під час формування фінансової звітності (зміни умов господарювання та їх наслідки, джерела фінансування, розкриття інформації про інші ресурси компанії).

Можна стверджувати, що в цілому з введенням в Україні Закону «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» відбувалося

максимальне наближення до норм МСФЗ (IAS/IFRS) в частині змісту фінансової звітності.

Таким чином, в зарубіжних країнах існують суттєві відмінності в переліку форм фінансової звітності: часто складаються різні пояснювальні записки, додаються аудиторські висновки, операційні звіти, звіт про нерозподілений прибуток та звіт про акціонерний капітал, звіти про рух фондів, звіти про основні фонди і розрахунок амортизації, звіт про розрахунок оподаткованого прибутку, звіти про інфляційну індексацію та звіт про транспортні витрати та інші. В окремих країнах виокремлюється фінансова звітність спеціального призначення. При цьому зростає кількість країн, які застосовують Міжнародні стандарти фінансової звітності.

2.3. Напрями вдосконалення методики складання фінансової звітності підприємства

На сьогодні дослідження в напрямі обґрунтування сутності, встановлення критеріїв визначення та розробки шляхів підвищення якості бухгалтерської звітності є актуальними і стають особливо необхідними в умовах підвищення динаміки економічних процесів та глобалізації економіки.

Як правильно зауважує М.В. Корягін, основною причиною необхідності проведення досліджень в даній сфері є поступове перенасичення інформацією, що надається різноманітними інформаційно-комп'ютерними системами підприємства та яку можна знайти в мережі Інтернет [Ошибка! Источник ссылки не найден., с. 103]. Дійсно, у сучасних умовах розвитку економічних відносин, які характеризуються укрупненням бізнесу через злиття та поглинання, швидким розвитком інформаційних технологій у ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» з'явилась можливість збереження і безперешкодного доступу до будь-яких масивів облікових даних та інформації. Менеджмент ПАТ «Бериславський

машинобудівний завод» має розуміти, що сучасні компанії збирають та інтегрують все більшу кількість даних за допомогою потужних комп'ютерних інструментів (наприклад, Data Warehouse), створюють сервіси доступу до них як через корпоративні Інтранет мережі, так і за допомогою веб-додатків або корпоративних сайтів. Таким чином, сьогодні для ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» якісна інформація є однією із його конкурентних переваг. Для того, щоб процес функціонування інформаційної системи був визнаний як ефективний, система бухгалтерського обліку повинна забезпечити генерування якісної інформації у вигляді фінансової звітності.

Водночас, в умовах існування надлишку інформації для прийняття управлінських рішень на ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» має бути побудована система її фільтрації на основі виділення специфічних критеріїв для кожного суб'єкта прийняття рішень, в той же час, відібрана інформація повинна відповідати встановленим на підприємстві якісним вимогам, що в цілому сприятиме підвищенню ефективності управління підприємством та максимізації його вартості.

Сучасними науковцями пропонується значна кількість шляхів та інструментів покращання фінансової звітності, які пов'язуються, переважно, з її якістю. Однак усі ці пропозиції можна поділити на дві основні групи – змістовні та формально-організаційні.

Змістовне покращання фінансової звітності передбачає удосконалення наповнення фінансової звітності, її наближення до економічної реальності, яка в багатьох випадках значно відрізняється від облікової реальності, про що свідчить поява категорії гудвілу в бухгалтерському обліку, що відображає різницю між балансовою та ринковою вартістю чистих активів підприємства в момент його продажу.

Формально-організаційне покращання фінансової звітності передбачає удосконалення форми представлення і оприлюднення фінансової звітності, процесу організації її складання шляхом застосування сучасних технічних і

програмних засобів.

Вважаємо, що необхідно раціонально комбінувати ці шляхи.

Одним з варіантів покращення фінансової звітності ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» є розширення кількості форм, які містять показники, придатні для порівняння. Адже в нестабільних умовах функціонування підприємства, що передбачає вибір методологічних основ фінансового обліку, ця проблема загострюється. Так, наприклад, А.М. Корінь пропонує додати таку форму як «Додатки до фінансової звітності» [Ошибка! Источник ссылки не найден., с. 997]. Не зважаючи на те, що автор пропонує в цій формі відображати спеціальну економічну інформацію саме сільськогосподарських підприємств, вважаємо за доцільне зробити таку форму специфічною для підприємств окремих галузей: сільського господарства, промисловості, машинобудування. У такому випадку ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» зможе порівнювати дані з аналогічними показниками інших машинобудівних підприємств.

Важливим напрямом підвищення рівня аналітичності фінансової звітності має стати правильна побудова її форм таким чином, щоб максимально полегшити вивчення відображених в них господарських взаємозв'язків. Слід зазначити, що існують відмінності між будовою вітчизняного балансу і світовою практикою. Основні відмінності побудови активу і пасиву балансу у світовій і вітчизняній практиці показано в табл. 2.5.

Таблиця 2.5

Порівняння вітчизняної і світової практики будови активу і пасиву балансу (звіту про фінансовий стан)

Актив	Пасив
Вітчизняна практика	
Розділи активу будують у порядку зростання ліквідності: необоротні активи; запаси; кошти	Пасив будують за зобов'язаннями перед власниками коштів: спочатку своїми, а потім чужими: власний капітал довгострокові зобов'язання; поточні рахунки до оплати
Зарубіжна практика	
Актив будують у порядку убуття ліквідності: грошові кошти; товари і запаси;	Пасив будують за ступенем погашення: поточні рахунки до оплати; довготермінові

нерухомість;	пасиви; акціонерний капітал
--------------	-----------------------------

У зв'язку з цим, вважаємо за доцільне запропонувати внести зміни до балансу (звіту про фінансовий стан). Зокрема:

- здійснити поділ дебіторської заборгованості в залежності від строку її обороту в складі оборотних активів;
- виключити з підсумку балансу статті «Відстрочені податкові активи» та «Відстрочені податкові зобов'язання» та розглядати їх як регулюючі;
- перегрупувати розділи пасиву балансу відповідно до їх економічної суті (зокрема, включити статтю «Цільове фінансування» до розділу «Власний капітал»).

Окрему увагу слід звернути на дебіторську заборгованість. Вилучення з балансу статті «Резерв сумнівних боргів» веде до порушення таких принципів бухгалтерського обліку та фінансової звітності як обачність та повне висвітлення, що не тільки підтверджує думку про використання резерву як засобу маніпулювання витратами підприємства, а й не дає змогу зовнішнім користувачам приблизно оцінити відношення величини резерву сумнівних боргів та дебіторської заборгованості. Виходячи з цього, дана стаття підлягає поверненню до розділів балансу (звіту про фінансовий стан) і, оскільки резерви необхідно створювати на будь-який вид дебіторської заборгованості, а не тільки на дебіторську заборгованість за товари, роботи та послуги, необхідно в складі статті «Резерв сумнівних боргів» відображати суми резервів в розрізі дебіторів в тому числі за виданими авансами і позичальників, а також відносно дебіторської заборгованості за різними строками погашення: короткострокової та довгострокової – у відповідних розділах балансу.

В діючий формі звіту, що розглядається, у відповідності до розкриття даних щодо кредиторської заборгованості у діючому варіанті окремо зазначається заборгованість держави перед підприємством з податку на прибуток у вигляді переплати. Виділення в складі дебіторської

заборгованості за розрахунками з бюджетом доцільніше було б здійснити відносно сплаченої зверх різниці податкового зобов'язання та податкового кредиту суми, що підлягає поверненню підприємству або погашається державою шляхом зарахування на наступний звітний період, з причини становлення податком на додану вартість найбільш переплачуваним платниками такого податку та зобов'язання з якого державою майже не погашаються.

Оцінка форми звіту про фінансові результати (звіту про сукупний дохід), яку використовує ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» дозволяє запропонувати наступні напрями її удосконалення:

- виділити в розрізі звичайної діяльності окремими статтями підсумки фінансової, інвестиційної діяльності;
- ввести статтю «Використання прибутку» з більш детальним розкриттям сум в примітках до фінансової звітності;
- додати статтю «Нерозподілений прибуток (збиток)», що дозволить тісніше ув'язати між собою баланс (звіт про фінансовий стан) та звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід).

Окрім того, вважаємо за необхідне також удосконалити форму звіту про рух грошових коштів. Для її поліпшення рекомендуємо складати звіт про рух грошових коштів за прямим методом та наводити дану форму в примітках до бухгалтерської фінансової звітності. Введення статей «Збільшення (зменшення) активів внаслідок операції прямого обміну» та «Збільшення (зменшення) пасивів внаслідок операції прямого обміну» у звіті про рух грошових коштів, складеному непрямым методом, дозволить врахувати вплив бартерних операцій та взаємозаліків на грошові потоки.

На відміну від міжнародних стандартів, у вітчизняних нормативних актах немає жодних пояснень щодо податку на прибуток, пов'язаного з іншим сукупним доходом. Не зрозуміло, в якій графі звіту про власний капітал має відображатися його сума. А без її відображення дані звіту будуть не коректними, оскільки податок на прибуток вираховується з показника

«Інший сукупний дохід до оподаткування».

Слід також вказати на неспівставність форм фінансової звітності внаслідок некоректного відображення податку на прибуток, пов'язаного з іншим сукупним доходом. Податок на прибуток пов'язаний з іншим сукупним доходом, при відображенні у звіті про власний капітал доречно віднімати від статті, у зв'язку з якою він був нарахований. Отже, до відповідної графи звіту попаде згорнута сума іншого сукупного доходу та податку на прибуток, який з нею пов'язаний.

На думку Я.В. Шевері, ретельнішого роз'яснення з боку контролюючих органів вимагає і облік нарахування такого податку на прибуток. Нині нарахування будь-якого податку на прибуток відбувається за дебетом 98 рахунку «Податок на прибуток» із закриттям у кінці звітного періоду на рахунок 79 «Фінансові результати», залишок за яким у свою чергу відноситься на рахунок 44 «Нерозподілені прибутки (непокріті збитки)». Для правильного відображення податку на прибуток, пов'язаного з сукупним доходом, в обліку і звітності необхідно виокремити ці суми, обліковувати їх на окремому субрахунку до 98 рахунку та не включати до першого розділу звіту про фінансові результати. Інакше, порушиться зіставність двох основних звітних форм – балансу (звіту про фінансовий стан) та звіту про фінансові результати (звіту про сукупні результати) (в частині узгодження по показниках Нерозподілені прибутки (непокріті збитки), який відображає залишки по 44 рахунку, та чистий фінансовий результат) **[Ошибка! Источник ссылки не найден., с. 405]**.

Другим варіантом окремого відображення податку на прибуток, пов'язаного з іншим сукупним доходом, у звітності є безпосереднє його врахування на окремих субрахунках відповідних рахунків власного капіталу, у в'язку з якими він нарахований (тобто частина податку на прибуток на витрати не попадає). У такому випадку баланс (звіт про фінансовий стан) і звіт про фінансові результати (звіт про сукупних дохід) будуть узгоджені.

Сучасні тенденції розвитку фінансової звітності передбачають

посилити акцент на примітки і пояснення до бухгалтерської фінансової звітності, основною метою яких є розкриття, внесення коректив, уточнення і доповнення інформації, яка розкривається в основних звітних формах. Удосконалення приміток і пояснень повинно полягати, перш за все, в їх глибшій прив'язці до основних форм, що підвищить їх аналітичну цінність. У примітках до фінансових звітів слід розкривати:

- облікову політику підприємства;
- інформацію, яка не наведена безпосередньо у фінансових звітах, але є обов'язковою за відповідними положеннями (стандартами);
- інформацію, що містить додатковий аналіз статей звітності, потрібний для забезпечення її зрозумілості та доречності.

Ще одним напрямом поліпшення фінансової звітності ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» є закладення до її форм можливостей прогнозування стану підприємства в майбутньому. Тобто показники звітності мають обґрунтовувати, який існує взаємозв'язок між поточними і майбутніми результатами діяльності підприємства, і як вони впливають на ймовірність зміни поточної вартості підприємства та підтримують її збереження в короткостроковій, середньостроковій і довгостроковій перспективі. Це пов'язано з тим, що для забезпечення ефективного управління як на рівні підприємства, так і на рівні суб'єктів, які використовують облікову інформацію для інвестиційних та позикових рішень, необхідною є розробка фінансових прогнозів. Зокрема, рішення менеджменту щодо реалізації стратегії компанії, потенційних клієнтів або постачальників, можливість злиття або поглинання, потенційне відокремлення підрозділів або дочірніх компаній залежать від їх очікувань майбутніх надходжень, що є результатом таких рішень, а також ризиків таких надходжень. На основі одержаних прогнозів можна розрахувати майбутні виплати дивідендів акціонерам і розмір прибутку в прогнозованому періоді, що є одними із основних показників, що впливають на вартість акцій даної компанії на фондовому ринку. Рішення про надання кредитів

потребують визначення обсягів майбутніх грошових потоків, необхідних для погашення відсотків за кредит та всього «тіла» кредиту.

У зв'язку з цим нагальною необхідністю для удосконалення фінансової звітності є повна автоматизація її складання та зберігання масиву інформації за низку років, оскільки будь-яке прогнозування базується на ретроспективних даних. Причому, якщо для короткострокового прогнозування вистачає даних звітності за 1-3 роки, то для довгострокового масив даних має бути вже за більший період. На підставі таких даних ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» доцільно складати прогнозну фінансову звітність.

Застосування прогнозної фінансової звітності на підприємствах залежить як від рівня їх управлінських потреб, так і від наявних облікових інформаційних систем і технологій, які значно полегшують процесу збору необхідних для прогнозування даних і процес самого розрахунку.

Виходячи із передової практики підприємств, які займаються фінансовим прогнозуванням, а також з результатів аналізу наукових праць, можна побудувати загальну модель формування і представлення прогнозної фінансової звітності (рис. 2.2).

Рис. 2.2. Запропонована модель формування і представлення прогностної фінансової звітності [авторська розробка]

Основним суб'єктом формування і складання прогностної фінансової звітності, особою, що займається пошуком і обробкою необхідних для прогнозування даних, є бухгалтер-аналітик. Для здійснення фінансових прогнозів ним використовуються різноманітні методи, від вибору яких залежить набір процедур, які необхідно здійснити для задоволення потреб користувачів в прогностній фінансовій інформації.

Окрім того, ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» необхідно розпочати підготовку до переходу на складання інтегрованої звітності, яка включатиме фінансову та нефінансову звітність. Як правильно зауважує М.В. Корягін, «зі зміною соціально-економічних та технічно-технологічних умов функціонування підприємств має бути змінена існуюча парадигма фінансової звітності, а формування нової парадигми має бути спрямоване на подолання існуючого розриву між змістом бухгалтерської звітності та очікуваннями зовнішніх користувачів, зокрема інвесторів, оскільки нефінансова звітність, яка сьогодні оприлюднюється значною кількістю компаній, виявилась неадекватною їх потребам». Складання такої звітності надасть ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» наступні переваги:

- поліпшення відносин з інвесторами та іншими зацікавленими особами;
- збільшення прозорості та достовірності наданої інформації;
- контроль і управління ризиками організації, ефективністю використання ресурсів;
- короткий і інтегрований формат наданої інформації в єдиному звіті.

Випускаючи інтегровані звіти, ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» збільшує довіру та впевненість своїх стейкхолдерів, а також законність своїх операцій. Це може збільшувати бізнес-можливості компанії

та покращувати її систему ризик-менеджменту.

Таким чином, фінансова звітність, яку складає ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» з метою підвищення інформативності, має бути удосконалена як змістовно, так і формально-організаційно. В першу чергу, пропонуємо розширити кількість форм, які містять показники, придатні для порівняння, зокрема складати «Додатки до фінансової звітності», які будуть містити інформацію, яка є специфічною для підприємств машинобудування. Також необхідно внести зміни до окремих форм фінансової звітності, обґрунтовані автором.

У фінансову звітність підприємства доцільно закладати можливості прогнозування стану підприємства в майбутньому. Для удосконалення фінансової звітності важливою є повна автоматизація її складання та зберігання масиву інформації за низку років. Для цього запропоновано модель формування і представлення прогнозної фінансової звітності. Також доцільно розпочати підготовку до переходу на складання інтегрованої звітності, яка включатиме фінансову та нефінансову звітність.

Висновки за розділом 2

За результатами дослідження методики складання фінансової звітності підприємства та визначення напрямів її вдосконалення зроблено наступні висновки.

1. На ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» складаються усі передбачені законодавством форми фінансової звітності. Для їх заповнення використовуються відповідні алгоритми перенесення даних бухгалтерського обліку. Причому для заповнення Балансу (Звіту про фінансовий стан) використовуються дані сальдо відповідних рахунків, а для заповнення Звіту про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) – обороти по рахункам. Звіт про рух грошових коштів складається за прямим методом. Інші форми звітності складаються на підставі даних Балансу (Звіту про фінансовий стан)

та Звіту про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід). З метою об'єктивного представлення інформації в Балансі (Звіті про фінансовий стан) пропонуємо заповнювати у фінансовій звітності додаткові рядки, наприклад щодо довгострокових фінансових інвестицій. Це дозволить надати керівництву більш детальну інформацію для прийняття управлінських рішень.

2. У зв'язку з тим, що ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» експортує продукції в зарубіжні країни та імпортує сировину, важливого значення набуває порівнюваність фінансової звітності підприємства з зарубіжними партнерами. В зарубіжних країнах існують суттєві відмінності в переліку форм фінансової звітності: часто складаються різні пояснювальні записки, додаються аудиторські висновки, операційні звіти, звіт про нерозподілений прибуток та звіт про акціонерний капітал, звіти про рух фондів, звіти про основні фонди і розрахунок амортизації, звіт про розрахунок оподаткованого прибутку, звіти про інфляційну індексацію та звіт про транспортні витрати та інші. В окремих країнах виокремлюється фінансова звітність спеціального призначення. При цьому зростає кількість країн, які застосовують Міжнародні стандарти фінансової звітності.

Вивчення міжнародного досвіду складання фінансової звітності дозволило встановити, що на сьогодні відбувається процес гармонізації та уніфікації норм звітності до єдиних форм. Україна також активно приймає участь в цьому процесі і фінансова звітність ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» також спирається на вимоги Міжнародних стандартів фінансової звітності. При цьому існують суттєві відмінності в обсязі та змісті фінансової інформації, що підлягає обов'язковому розкриттю, відповідній структурі фінансових звітів.

3. Фінансова звітність, яку складає ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» з метою підвищення інформативності, має бути удосконалена як змістовно, так і формально-організаційно. В першу чергу, пропонуємо розширити кількість форм, які містять показники, придатні для порівняння, зокрема складати «Додатки до фінансової звітності», які будуть містити інформацію, яка є специфічною для підприємств машинобудування.

Також необхідно внести зміни до окремих форм фінансової звітності, обґрунтовані автором.

У фінансову звітність підприємства доцільно закладати можливості прогнозування стану підприємства в майбутньому. Для удосконалення фінансової звітності важливою є повна автоматизація її складання та зберігання масиву інформації за низку років. Для цього запропоновано модель формування і представлення прогнозної фінансової звітності. Також доцільно розпочати підготовку до переходу на складання інтегрованої звітності, яка включатиме фінансову та нефінансову звітність.

РОЗДІЛ 3

ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В УПРАВЛІННІ

3.1. Аналіз активів і джерел їх формування

Успішне функціонування ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» в сучасних умовах потребує підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності на підставі удосконалення управління виробництвом, створення конкурентноздатної продукції та залучення інвестицій. Для цього на підприємстві необхідно створити таку інформаційну систему, яка здатна задовольнити запити всіх зацікавлених користувачів для обґрунтування та прийняття управлінських рішень. Інструментом інформування користувачів на ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» виступає фінансова звітність.

Фінансова звітність менеджерами ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» розглядається як інструмент для об'єктивної та достовірної оцінки фінансово-майнового стану, результатів діяльності та руху грошових коштів підприємства. Фінансову звітність на ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» використовують для проведення економічного та фінансового аналізу, прогнозування результатів діяльності підприємства, оцінки ризиків, управління необоротними та оборотними активами, управління вартістю та структурою капіталу.

В першу чергу, для менеджерів ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» фінансова звітність необхідна для того, щоб:

- дослідити динаміку фінансово-господарської діяльності підприємства;
- підготувати інформацію, яка необхідна для прогнозування.

При цьому цілі будуть досягнуті в результаті рішення взаємозалежного набору аналітичних завдань:

- визначення фінансового стану підприємства на момент проведення аналізу;
- виявлення тенденцій і закономірностей розвитку підприємства;
- визначення моментів, які негативно впливають на фінансовий стан підприємства;
- виявлення резервів, які підприємство може використовувати для поліпшення фінансового стану.

Якісна фінансова звітність ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» надає впевненості контрагентам, які працюють з підприємством, позиціонує підприємство як надійного партнера та може по впливати на форму та зміст потенційних договірних відносин. Так, фінансова звітність ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» представлена на сайтах www.smida.gov.ua та <http://bermash.pat.ua>. Будь-який контрагент може з нею ознайомитися.

Підтверджена аудитором фінансова звітність слугує додатковим фактором у пошуку надійних партнерів, зокрема на міжнародному рівні, де враховуючи сучасні тенденції, довіра до даних може мати більш вирішальний вплив ніж економічна ефективність **[Ошибка! Источник ссылки не найден., с. 142]**.

На основі фінансової звітності будується захист приватних і суспільних, майнових та фінансових інтересів різних учасників, зацікавлених у результатах діяльності і сталому функціонуванні підприємства, тому фінансова звітність як джерело інформації не втрачає свого значення, а також еволюціонує, вдосконалюється по мірі розвитку суспільства та економіки. Так, наприклад, таким учасником, який зацікавлений в результатах діяльності підприємства є Товариство з обмеженою відповідальністю «Укрпромаш», яке володіє часткою капіталу ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» в 87,68%. Частка інших суб'єктів не перевищує 5%.

Найбільш важливе значення фінансової звітності полягає в наданні інформації для аналізу фінансового стану, результати якого безпосередньо

використовуються для прийняття управлінських рішень. Для аналізу фінансового стану ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» використовується система взаємозалежних показників, які базуються на даних фінансової звітності підприємства. Такий аналіз називають зовнішнім, оскільки він орієнтується на публічну звітність підприємства. Вірогідність вихідних даних визначає цінність показників, за якими ведеться розрахунок.

Аналіз показників фінансової звітності ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» слід розпочинати з горизонтального та вертикального аналізу даних Балансу (Звіту про фінансовий стан). Його важливість та значення обумовлена тим, що можна виявити динаміку цих показників, їх зміну за окремий період, встановити структуру статей активу та пасиву.

Спочатку необхідно звернути увагу на укрупнений аналіз, тобто аналіз не окремих статей, а розділів Балансу (Звіту про фінансовий стан) (додатки Б, В, Д). В табл. 3.1 представлено динаміку та структуру капіталу за розділами активів та пасивів ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» за 2016-2018 рр.

Таблиця 3.1

Динаміка та структура активів та пасивів ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» за 2016-2018 рр.

Види активів	2016		2017		2018		Відхилення 2018 р. від 2016 р.		Відхилення 2018 р. від 2017 р.	
	тис. грн.	% до підсумку	тис. грн.	% до підсумку	тис. грн.	% до підсумку	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Необоротні активи	51859	45,6	52401	37,7	76425	35,1	24566	47,4	24024	45,9
Оборотні активи	61898	54,4	86700	62,3	141371	64,9	79473	128,4	54671	63,1
Всього активів	113757	100,0	139101	100,0	217796	100,0	104039	91,5	78695	56,6
Власний капітал	-53362	-47,0	-46576	-33,5	5520	2,5	58882	-110,3	52096	-111,9
Довгострокові зобов'язання	116440	102,4	119976	86,3	183499	84,3	67059	57,6	63523	53,0

Поточні зобов'язання	50679	44,6	65430	47,0	28777	13,2	-21902	-43,2	-36653	-56,0
----------------------	-------	------	-------	------	-------	------	--------	-------	--------	-------

Продовж. табл. 3.1

Види активів	2016		2017		2018		Відхилення 2018 р. від 2016 р.		Відхилення 2018 р. від 2017 р.	
	тис. грн.	% до підсумку	тис. грн.	% до підсумку	тис. грн.	% до підсумку	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	-	-	271	0,2	-	-	-	-	-271	-100,0
Всього пасивів	113757	100	139101	100	217796	100	104039	91,46	78695	56,57

З даних табл. 3.1 видно, що за останні три роки вартість капіталу підприємства в 2018 р. зросла на 91,5% порівняно з 2016 р. та на 56,9% порівняно з 2017 р.

Якщо аналізувати актив, то можна зробити висновок про те, що такі зміни обумовлені зростанням як оборотних, так і необоротних активів.

Звернемо більш пильну увагу на структуру активів. В 2016 р. найбільшу частку активів займали оборотні активи. В динаміці їх частка зростала (з 54,4% в 2016 р. до 64,9% в 2018 р.), а частка необоротних активів скорочувалася. Це позитивна тенденція, оскільки покращується мобільність капіталу. Такі зміни були обумовлені перевищенням темпів зростання вартості оборотних активів порівняно з необоротними (в 2018 р. порівняно з 2016 р. оборотні активи зросли на 128,4%, тоді як необоротні – на 47,4%, а порівняно з 2017 р. вартість оборотних активів зросла на 63,1% порівняно з 45,9% зростанням вартості необоротних активів).

Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття на підприємстві існували лише в 2017 р. і займали в структурі пасивів лише 0,2%. Подібна ситуація і з відстроченими

податковими актами, які обліковувалися лише в 2016 р. і складали 0,1%.

В табл. 3.2 представлено динаміку та структуру необоротних активів ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» за 2016-2018 рр.

Таблиця 3.2

Динаміка та структура необоротних активів ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» за 2016-2018 рр.

Види активів	2016		2017		2018		Відхилення 2018 р. від 2016 р.		Відхилення 2018 р. від 2017 р.	
	тис. грн.	% до підсумку	тис. грн.	% до підсумку	тис. грн.	% до підсумку	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Нематеріальні активи	847	1,6	420	0,8	480	0,6	-427	-43,3	60	14,3
первісна вартість	1575	3,0	1811	3,5	2032	2,7	236	29,0	221	12,2
накопичена амортизація	728	1,4	1391	2,7	1552	2,0	663	113,2	161	11,6
Основні засоби	49952	96,4	51019	97,4	74988	98,1	1067	50,1	23969	47,0
первісна вартість	91144	175,8	99158	189,2	133514	174,7	8014	46,5	34356	34,7
знос	41192	79,4	48139	91,9	58526	76,6	6947	42,1	10387	21,6
Інвестиційна нерухомість	59	0,1	57	0,1	56	0,1	-2	-5,1	-1	-1,8
інші фінансові інвестиції	893	1,7	893	1,7	893	1,2	0	0	0	0,0
Довгострокова дебіторська заборгованість	60	0,1	12	0,0	8	0,0	-48	-86,7	-4	-33,3
Відстрочені податкові активи	48	0,1	-	-	-	-	-48	-100,0	-	-
Усього необоротних активів	51859	100,0	52401	100,0	76425	100,0	542	47,4	24024	45,9

З даних табл. 3.2 видно, що зростання вартості необоротних активів в 2018 р. порівняно з 2016 р. на 542 тис. грн. та порівняно з 2017 р. на 24024 тис. грн. було обумовлене зростанням, в першу чергу вартості основних засобів на 1067 тис. грн. порівняно з 2016 р. та на 23969 тис. грн. порівняно з 2017 р. Зміна усіх інших статей вплинула незначно. Хоча треба відмітити і

зменшення вартості окремих видів необоротних активів, зокрема за три роки скоротилася вартість довгострокової дебіторської заборгованості на 4 тис. грн., інвестиційної нерухомості на 1 тис. грн.

Зазначимо, що найбільшу частку необоротних активів займають основні засоби – на них в 2018 р. припадало 98,1% і ця частка має тенденцію зростати за останні три роки.

В табл. 3.3 представлено динаміку та структуру оборотних активів підприємства.

Таблиця 3.3

**Динаміка та структура оборотних активів ПАТ «Бериславський
машинобудівний завод» за 2016-2018 рр.**

Види активів	2016		2017		2018		Відхилення 2018 р. від 2016 р.		Відхилення 2018 р. від 2017 р.	
	тис. грн.	% до підсумку	тис. грн.	% до підсумку	тис. грн.	% до підсумку	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Запаси	49011	79,2	66010	76,1	123182	87,1	16999	151,3	57172	86,6
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	2226	3,6	5021	5,8	10235	7,2	2795	359,8	5214	103,8
з бюджетом	4680	7,6	20	0,0	917	0,7	-4660	-80,4	897	44,8р.
Відстрочені податкові активи	2403	3,8	2252	2,6	1758	1,2	-151	-26,8	-494	-21,9
Інша поточна дебіторська заборгованість	2195	3,5	11364	13,1	4054	2,9	9169	84,7	-7310	-64,3
Гроші та їх еквіваленти	1383	2,3	1828	2,2	1225	0,9	-405	-11,4	-603	-33,0
Інші оборотні активи	-	-	205	0,2	-	-	205	-	-205	-100,0
Усього оборотних активів	61898	100,0	86700	100,0	141371	100,0	24802	128,4	54671	63,1

З даних табл. 3.3 можна зробити висновок про те, що зростання вартості оборотних активів в 2018 р. порівняно з 2016 р. на 24802 тис. грн. та

порівняно з 2017 р. на 54671 тис. грн. було обумовлене зростанням, в першу чергу, вартості запасів, яка зросла на 16999 тис. грн. порівняно з 2016 р. та на 57172 тис. грн. порівняно з 2017 р. Досить значне зростання спостерігалось також по дебіторській заборгованості за продукцію, товари, роботи та послуги – на 2795 тис. грн. порівняно з 2016 р. та на 5214 тис. грн. порівняно з 2017 р. Водночас слід зазначити, що вартість іншої поточної заборгованості в 2018 р. порівняно з 2016 р. зросла на 9169 тис. грн., а порівняно з 2017 р. скоротилася на 7310 тис. грн. Особливе зростання спостерігалось в 2018 р. порівняно з 2017 р. по дебіторській заборгованості за розрахунками з бюджетом, яка зросла в 44,8 разів.

Зазначимо, що в структурі оборотних активів переважають запаси – на них припадає 87,1% усієї вартості оборотних активів і ця частка має тенденцію до зростання. Серед інших статей слід відзначити дебіторську заборгованість за продукцію, частка якої також зростає.

Далі звернемо увагу на пасиви. На підставі даних табл. 3.3 розрахуємо структуру пасивів в розрізі власного та позикового капіталу (рис. 3.1).

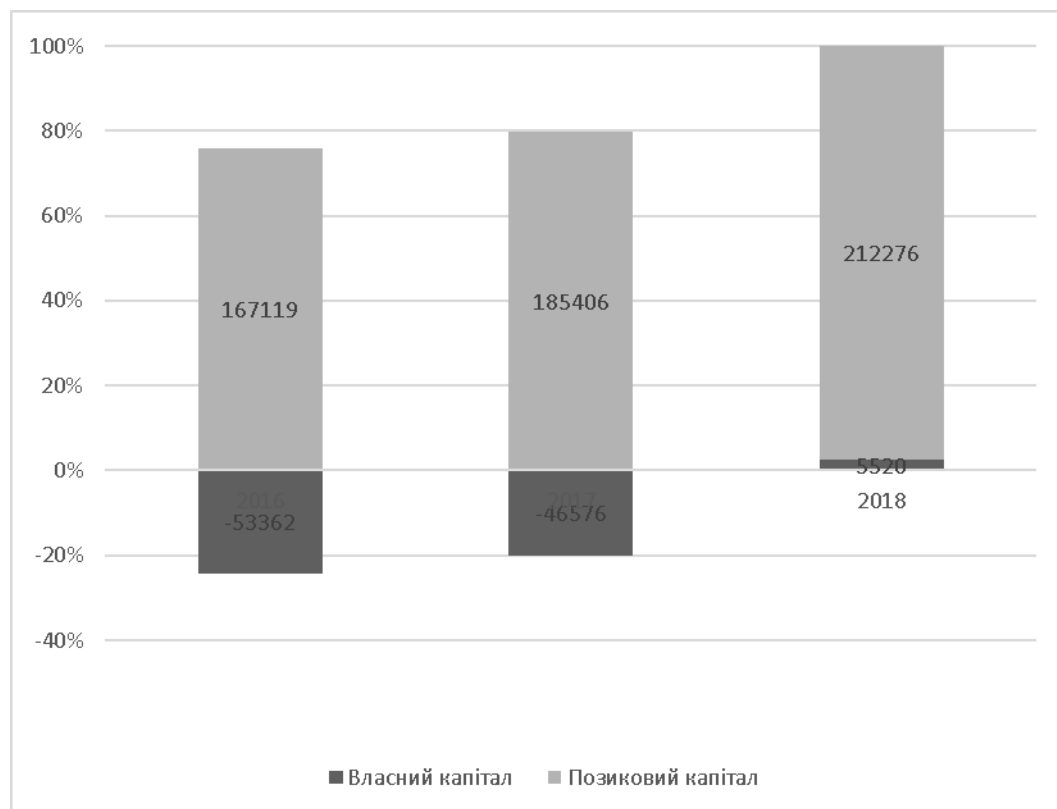

Рис. 3.2. Структура пасивів ПАТ «Бериславський машинобудівний

завод» за 2016-2018 рр. [авторська розробка]

З даних табл. 3.3 та рис. 3.1 видно, що на підприємстві переважає частка позикового капіталу. Це пов'язано з тим, що власний капітал в 2016-2017 рр. був від'ємним і лише в 2018 р. склав 5520 тис. грн. Така структура капіталу є вкрай негативною, оскільки свідчить про надмірну залежність від позикового капіталу. Водночас спостерігається тенденція до зростання власного капіталу.

В табл. 3.4 представлено динаміку та структуру власного капіталу підприємства.

Таблиця 3.4

**Динаміка та структура власного капіталу ПАТ «Бериславський
машинобудівний завод» за 2016-2018 рр.**

Види активів	2016		2017		2018		Відхилення 2018 р. від 2016 р.		Відхилення 2018 р. від 2017 р.	
	тис. грн.	% до підсумку	тис. грн.	% до підсумку	тис. грн.	% до підсумку	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Зареєстрований (пайовий) капітал	3978	-7,5	3978	-8,5	3978	72,1	0	0	0	0
Додатковий капітал	28114	-52,7	28200	-60,6	41779	756,8	86	0,3	13665	48,6
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	-85454	160,2	-78754	169,1	-40237	-728,9	6700	-7,8	45217	-52,9
Усього власного капіталу	-53362	100,0	-46576	100,0	5520	100,0	6786	-12,7	58882	-110,3

З даних табл. 3.6 видно, що вартість власного капіталу в 2018 р. порівняно з 2016 р. зросла на 6786 тис. грн., що було обумовлено зменшенням нерозподіленого збитку 6700 тис. грн. та зростанням додаткового капіталу на 86 тис. грн. Ці ж причини обумовили зміни вартості власного капіталу і в 2018 р. порівняно з 2016 р. але вже на більш значні суми.

В табл. 3.5 представлено динаміку та структуру довгострокових зобов'язань підприємства.

Таблиця 3.5

**Динаміка та структура довгострокових зобов'язань ПАТ
«Бериславський машинобудівний завод» за 2016-2018 рр.**

Види активів	2016		2017		2018		Відхилення 2018 р. від 2016 р.		Відхилення 2018 р. від 2017 р.	
	тис. грн.	% до підсумку	тис. грн.	% до підсумку	тис. грн.	% до підсумку	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Пенсійні зобов'язання	637	0,6	636	0,5	606	0,3	-1	-0,2	-31	-4,9
Інші довгострокові зобов'язання	114949	98,7	117788	98,2	180028	98,1	2839	2,5	65079	56,6
Довгострокові забезпечення	854	0,7	1552	1,3	2865	1,6	698	81,7	2011	235,5
Усього довгострокових зобов'язань	116440	100,0	119976	100,0	183499	100,0	3536	3,0	67059	57,6

З даних табл. 3.5 видно, що зростання вартості пасивів в 2018 р. було обумовлене частково зростанням вартості довгострокових зобов'язань, які зросли в 2018 р. порівняно з 2016 р. на 3536 тис. грн. за рахунок зростання переважно інших довгострокових зобов'язань на 2839 тис. грн. та довгострокових забезпечень (+698 тис. грн.). В 2018 р. порівняно з 2017 р. обсяги довгострокових зобов'язань зросли на 67059 тис. грн. також за рахунок інших довгострокових зобов'язань.

В структурі довгострокових зобов'язань переважають інші довгострокові зобов'язання: їх питома вага в 2016 р. складала 98,7%, в 2017 р. – 98,2%, в 2018 р. – 98,1%. При цьому поступово зростає частка довгострокових забезпечень. Зокрема в 2016 р. вона була на рівні 0,7%, а в 2018 р. – вже на рівні 1,6%. Досить низькою є частка пенсійних зобов'язань і в динаміці вона скорочується (від 0,6 до 0,3%).

В табл. 3.6 представлено динаміку та структуру довгострокових

зобов'язань ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» за 2016-2018 рр.

Таблиця 3.6

**Динаміка та структура довгострокових зобов'язань ПАТ
«Бериславський машинобудівний завод» за 2016-2018 рр.**

Види активів	2016		2017		2018		Відхилення 2018 р. від 2016 р.		Відхилення 2018 р. від 2017 р.	
	тис. грн.	% до підсумку	тис. грн.	% до підсумку	тис. грн.	% до підсумку	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Векселі видані	804	1,6	2010	3,1	-	-	1206	150	-804	-100
Поточна кредиторська заборгованість за:										
довго- строковими зобов'язаннями	7243	14,3	5830	8,9	10082	35,0	-1413	-19,5	2839	39,2
товари, роботи, послуги	1863	3,7	7130	10,9	12615	43,8	5267	282,7	10752	577,1
у тому числі з податку на прибуток	133	0,3	1140	1,7	653	2,3	1007	757,1	520	391,0
розрахунками зі страхування	316	0,6	590	0,9	575	2,0	274	86,7	259	82,0
за розрахунками з учасниками	1137	2,2	2229	3,5	2161	7,5	1092	96,0	1024	90,1
Доходи майбутніх періодів	5126	10,1	3485	5,3	685	2,4	-1641	-32,0	-4441	-86,6
Інші поточні зобов'язання	34057	67,2	43016	65,7	2006	7,0	8959	26,3	-32051	-94,1
Всього коротко- строкових зобов'язань	50679	100,0	65430	100,0	28777	100,0	14751	29,1	-21902	-43,2

Згідно з даними табл. 3.6 можна зробити висновок про те, що вартість короткострокових зобов'язань в 2018 р. порівняно з 2016 зросла на 14751 тис. грн., що було обумовлене зростанням вартості майже усіх статей, за виключенням доходів майбутнього періоду, які скоротилися на 1641 тис. грн. та поточної кредиторської заборгованості за довгостроковими

зобов'язаннями, які скоротилися на 1413 тис. грн. Натомість в 2018 р. порівняно з 2017 р. вартість поточних зобов'язань скоротилася на 21902 тис. грн. Така ситуація була обумовлена скороченням доходів майбутніх періодів на 4441 тис. грн. та інших поточних зобов'язань на 32051 тис. грн. Усі інші статті зросли, особливе зростання спостерігалось по кредиторській заборгованості за товари, роботи та послуги, яка зросла на 10752 тис. грн.

В структурі поточних зобов'язань переважає кредиторська заборгованість: на її частку по довгостроковим зобов'язанням припадає в 2018 р. 35,03%, а на її частку за товари, роботи та послуги – 43,84%. Причому частка обох за три роки активно зростала.

Таким чином, на ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» спостерігається позитивна динаміка підвищення мобільності активів за рахунок зростання частки оборотних засобів в їх структурі. При цьому існує негативна динаміка щодо співвідношення власного та залученого капіталу, частка якого хоч і має тенденцію до зменшення, проте є занадто надмірною і загрожують фінансовій незалежності підприємства. Тому підприємстві можна порекомендувати привести структуру пасивів в оптимальний стан (співвідношення власного до залученого має бути в межах приблизно 50/50). Зробити це можна за рахунок зменшення непокритого збитку.

3.2. Аналіз показників ліквідності, платоспроможності та фінансової сталості підприємства

Важливим напрямом аналізу фінансової звітності є дослідження показників ліквідності, платоспроможності та фінансової сталості.

Ліквідність - здатність підприємства перетворити окремі види майнових цінностей (активи) швидко і без значних втрат їх вартості на гроші (готівку) для здійснення усіх необхідних платежів [Ошибка! Источник ссылки не найден., с. 44]

Аналіз ліквідності підприємства здійснюється згідно з даними Балансу (Звіту про фінансовий стан), складається з декількох етапів і передбачає:

- аналіз рівня ліквідності Балансу (Звіту про фінансовий стан);
- розрахунок та аналіз основних показників ліквідності.

В табл. 3.7 представлено аналіз ліквідності Балансу (Звіту про фінансовий стан) ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» за 2016-2018 рр.

Таблиця 3.7

Ліквідність Балансу (Звіту про фінансовий стан) ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» за 2016-2018 рр.

Групи активів	2016	2017	2018	Групи пасивів	2016	2017	2018
A1	1383	1828	1225	П1	42903	57590	18695
A2	9101	16405	15206	П2	7243	5830	10082
A3	49011	66215	123182	П3	114949	117788	180028
A4	51859	52401	76425	П4	-52508	-45024	8385
Всього	111354	136849	216038	Всього	112587	136184	217190

Баланс (Звіт про фінансовий стан) підприємства визнається безумовно ліквідним за таких умов:

- сума високо ліквідних активів більша або дорівнює сумі негайних пасивів;
- сума швидколіквідних активів більша або дорівнює сумі короткострокових пасивів;
- сума повільноліквідних активів більша або дорівнює сумі довгострокових пасивів;
- сума важколіквідних активів менша суми постійних пасивів.

В нашому випадку простежується, що перша умова не виконується на протязі 2016-2018 рр., друга умови виконується в аналізованому періоді, а третя – також не виконується. Окрім того, не виконується і четверта умова. Відповідно можна зробити висновок про неліквідність Балансу (Звіту про фінансовий стан) підприємства.

Далі зупинимося на показниках ліквідності ПАТ «Бериславський

машинобудівний завод» за 2016-2018 рр. Важливість їх для управління обумовлена тим, що вони характеризують фінансовий стан господарюючого суб'єкта, його наявні та потенційні можливості ефективної діяльності. Це свідчить про можливість ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» за 2016-2018 рр. успішно виконувати свої грошові зобов'язання перед іншими суб'єктами ринку.

Результати розрахунків представлено в табл. 3.8.

Таблиця 3.8

Динаміка показників ліквідності ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» за 2016-2018 рр.

Показник	Роки			Відхилення			
				2018 р. від 2016 р.		2018 р. від 2017 р.	
	2016	2017	2018	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття) (загальної)	1,221	1,325	4,913	3,692	в 3,0 р.	3,588	в 2,7 р.
Коефіцієнт ліквідності швидкої	0,254	0,316	0,632	0,378	148,8	0,316	100
Коефіцієнт ліквідності абсолютної	0,027	0,028	0,043	0,016	59,3	0,015	53,6
Співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості	0,182	0,259	0,528	0,346	190,1	0,269	103,9

З даних табл. 3.8 можна зробити висновок про те, що коефіцієнт поточної ліквідності (покриття) (загальної) в динаміці підвищується (в 3,0 р.), що обумовлене значним скороченням вартості поточних зобов'язань в 2018 р. при активному зростанні вартості оборотних активів. В цілому він значно перевищує нормативні значення. Відмітимо, що цей коефіцієнт має дорівнювати 1. Якщо він менше, то підприємство має неліквідний баланс, а якщо більше, то підприємство своєчасно ліквідовує борги.

Коефіцієнт ліквідності швидкої на підприємстві досить низький (на рівні 0,254-0,632), хоча і має тенденцію до активного зростання (+148,8%).

Даний показник показує, скільки одиниць найбільш ліквідних активів припадає на одиницю термінових боргів. За нормативами він має збільшуватися і бути більше 0,7 (у міжнародній практиці) та більше 1 у вітчизняній практиці. В нашому випадку він не відповідає нормативному значенню хоча і прямує до нього.

Коефіцієнт ліквідності абсолютної характеризує готовність підприємства негайно ліквідувати короткострокову заборгованість. Він має бути на рівні 0,2-0,35. В нашому випадку на підприємстві він не відповідає нормативному значенню, хоча в динаміці прослідковується тенденція до зростання (+59,3%), що обумовлено скороченням вартості поточних зобов'язань та зменшенням вартості грошових коштів.

Окрім того, в групу показників ліквідності відносять співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості. За своєю сутністю цей показник характеризує здатність підприємства розрахуватися з кредиторами за рахунок дебіторів протягом одного року. Фахівці рекомендують його значення утримувати на рівні більше 1. В нашому випадку цей показник значно менше 1 і складає 0,18 в 2016 р. та зростає до 0,53 в 2018 р. тобто спостерігається диспропорція управління дебіторською та кредиторською заборгованістю.

Для покращення платоспроможності та ліквідності підприємства можна запропонувати здійснити наступні заходи:

- збільшення виручки та значне зменшення витрат, що приведе до підвищення прибутку підприємства;
- зниження собівартості продукції та витрат, джерелом покриття яких є прибуток, покращує платоспроможність підприємства;
- продаж окремих низькорентабельних структурних підрозділів та об'єктів основних засобів. Завдяки цій операції підприємство може отримати інвестиційні ресурси на більш прибуткові види діяльності і перепрофілювати виробництво;
- здати в оренду основні фонди, які використовуються у виробничому

процесі не повною мірою;

– провести реструктуризацію активів підприємства, це є одним із важливих напрямів зміцнення фінансового стану, тому що являється мобілізацією внутрішніх резервів, а також провести сукупність заходів, пов'язаних зі зміною структури та складу активів балансу;

– забезпечення безперебійної роботи підприємства.

Далі проаналізуємо фінансову стійкість підприємства, тобто такий стан його фінансових ресурсів, їх розподілу і використання, який забезпечує збереження відповідної ніші на ринку, розвиток підприємства за рахунок росту прибутку і капіталу при збереженні платоспроможності та кредитоспроможності в умовах допустимого ризику [Ошибка! Источник ссылки не найден., с. 138]. Зазначимо, що інформація про фінансову стійкість надзвичайно важлива для управління, оскільки характеризує ступінь фінансової незалежності підприємства щодо володіння своїм майном і його використання. Розраховані на підставі фінансової звітності показники представлено в табл. 3.9.

Таблиця 3.9

Динаміка фінансової стійкості ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» за 2016-2018 рр.

Показник	Роки			Відхилення			
				2018 р. від 2016 р.		2018 р. від 2017 р.	
	2016	2017	2018	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Власні обігові кошти (робочий, функціонуючий капітал), тис. грн.	11219	20999	112594	101375	в 9,0 р.	91595	в 4,4 р.
Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами	0,181	0,242	0,796	0,615	в 3,4 р.	0,554	228,9
Маневреність робочого капіталу	4,369	3,143	1,094	-3,275	-75,0	-2,049	-65,2
Маневреність власних обігових коштів	0,123	0,087	0,011	-0,112	-91,1	-0,076	-87,4
Коефіцієнт забезпечення	0,229	0,318	0,914	0,685	в 3,0 р.	0,596	187,4

власними обіговими коштами запасів							
Коефіцієнт покриття запасів	0,377	0,406	0,996	0,619	164,2	0,59	145,3

Продовж. табл. 3.9

Показник	Роки			Відхилення			
				2018 р. від 2016 р.		2018 р. від 2017 р.	
	2016	2017	2018	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	-0,469	-0,335	0,025	0,494	-105,3	0,36	-107,5
Коефіцієнт фінансової залежності	1,469	1,335	0,975	-0,494	-33,6	-0,36	-27,0
Коефіцієнт маневреності власного оборотного капіталу	-0,21	-0,451	20,397	20,607	-98,1 р.	20,848	-46,2 р.
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	1,469	1,333	0,975	-0,494	-33,6	-0,358	-26,9
Коефіцієнт фінансової стабільності (коефіцієнт фінансування)	-0,319	-0,251	0,026	0,345	-108,2	0,277	-110,4
Показник фінансового левириджу	-2,182	-2,576	33,243	35,425	-16,2 р.	35,819	-13,9 р.
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,554	0,528	0,868	0,314	56,7	0,34	64,4

З даних табл. 3.9 можна зробити наступні висновки.

На підприємстві розмір власних обігових коштів (робочого, функціонуючого капіталу) склав в 2016 р. 11219 тис. грн. В подальшому спостерігалася чітка тенденція до зростання оборотних активів, які фінансуються за рахунок власного капіталу і довгострокових зобов'язань. Це означає не лише здатність платити поточні борги, а й можливість розширити виробництво. За останні три роки цей показник зріс в 4,4 рази.

Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами

характеризує абсолютну можливість перетворення активів у ліквідні кошти і має бути на рівні більше 0-2 за різними джерелами. На підприємстві цей показник був менше 1 але більше 0. В динаміці він зростав за рахунок зміни оборотних активів та робочого капіталу, які зростали з різними темпами.

Маневреність робочого капіталу характеризує частку запасів, тобто матеріальних, виробничих активів у власних обігових коштах; обмежує свободу маневру власними коштами. Збільшення запасів призводить до уповільнення оборотності обігових коштів, в умовах інфляції – до залучення дорогих кредитів, що зменшує платоспроможність підприємства. В нашому випадку цей показник скорочувався (-75,0%), що є позитивним моментом.

Маневреність власних обігових коштів показує частку абсолютно ліквідних активів у власних обігових коштах; забезпечує свободу фінансового маневру. В динаміці вона має збільшуватися. В нашому випадку вона зменшується (-91,1% за три роки), що є негативним моментом, який обумовлений низьким рівнем грошових коштів на підприємстві. Відповідно для покращення цього показника доцільно наростити обсяг грошових коштів.

Коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами запасів засвідчує, наскільки запаси, що мають найменшу ліквідність у складі оборотних активів, забезпечені довгостроковими стабільними джерелами фінансування. Він має зростати. В нашому випадку цей показник за зростання вартості запасів на кінець кожного року в динаміці зростає (в 2016 р. він складав 0,229, в 2017 р. – 0,318, а в 2018 р. – 0,914).

Коефіцієнт покриття запасів засвідчує скільки на одиницю коштів, що вкладені в запаси, припадає у сукупності власних коштів, довго- та короткострокових зобов'язань. В нашому випадку він має тенденцію до зростання, що є позитивним моментом. Зокрема в 2018 р. порівняно з 2016 р. він зріс на 164,2%, а в 2018 р. – на 145,3%.

Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії) характеризує можливість підприємства виконати зовнішні зобов'язання за рахунок власних активів; його незалежність від позикових джерел. Це важливий показник,

який має збільшуватися і бути більше 0,5 за нормативами. В нашому випадку він в 2016-2017 рр. був негативним, але в 2018 р. зріс до 0,025 пунктів, що значно менше нормативу, але засвідчує позитивну динаміку. Така ситуація обумовлена значними рівнем нерозподіленого збитку, а позитивна динаміка – зменшенням цього показника. Оберненим до цього показника є коефіцієнт фінансової залежності, який за останні три роки скорочується.

Коефіцієнт маневреності власного оборотного капіталу показує частку власних обігових коштів у власному капіталі і має бути більше 0,5. В нашому випадку він був негативним в 2016-2017 рр. , а в 2018 р. склав 20,397 пункти, що обумовлене значним підвищенням вартості власних обігових коштів.

Коефіцієнт концентрації позикового капіталу характеризує ступінь участі позикового капіталу у формуванні активів; скільки припадає позикового капіталу на одиницю сукупних джерел. В динаміці на підприємстві він зменшується на 33,6% за три роки, що є позитивним моментом. Однак його рівень все ще залишається надмірно високим.

Коефіцієнт фінансової стабільності (коефіцієнт фінансування) показує забезпеченість заборгованості власними коштами; перевищення власних коштів над позиковими свідчить про фінансову стійкість підприємства. Він має бути більше 1. В нашому випадку він в 2016-2017 рр. був негативним. В 2018 р. цей показник склав 0,026, що значно менше від нормативного значення, проте динаміка є позитивною (+0,345 пункти порівняно з 2016 р.).

Показник фінансового левериджу характеризує залежність підприємства від довгострокових зобов'язань. Збільшення свідчить про підвищення фінансового ризику. За нормативами він має бути менше 0,25. В нашому випадку в усі три роки цей показник не відповідає нормативному. Більш того, в 2016-2017 рр. він був негативний. При цьому в динаміці спостерігається його покращення за рахунок нарощення власного капіталу (на 35,425 пункти порівняно з 2016 р.).

Важливим показником є коефіцієнт фінансової стійкості. Він показує частку стабільних джерел фінансування у їх загальному обсязі. Згідно з нормативами цей показник має бути в межах 0,85-0,9. В нашому випадку він значно менший в 2016-2017 рр. При цьому в 2018 р. даний показник склав 0,868, що відповідає нормативному значенню.

Для покращення фінансової сталості підприємства керівництву доцільно порекомендувати наступні заходи:

- оптимізація співвідношення власного і позикового капіталу, яке забезпечує рентабельність власного капіталу нарівні 50/50;
- зниження собівартості продукції (робіт, послуг);
- підвищення ефективності управління грошовими потоками підприємства;
- оптимізація збутової політики, розширення ринків збуту;
- збільшення грошових коштів на розрахунковому рахунку підприємства.

Таким чином, проведений аналіз засвідчує, що на ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» наявні проблеми з забезпеченням ліквідності та платоспроможності, а також фінансової сталості. Це проявляється у тому, що Баланс (Звіт про фінансовий стан) є неліквідним (не виконуються три з чотирьох умов ліквідності на протязі 2016-2018 рр.) а також низка коефіцієнтів, які характеризують ліквідність та фінансову сталість не відповідають нормативам. Позитивним є те, що наявна тенденція на покращення ліквідності та фінансової сталості, проте темпи покращення бажають кращого. Для подолання негативних моментів, пов'язаних з ліквідністю, платоспроможністю та фінансовою сталістю підприємству рекомендовано до реалізації наступні заходи: збільшення виручки за рахунок оптимізації збутової політики та розширення ринків збуту; значне зменшення витрат, що приведе до підвищення прибутку підприємства; продаж окремих низькорентабельних структурних підрозділів та об'єктів основних засобів; здача в оренду основні фонди, які використовуються у

виробничому процесі не повною мірою; провести реструктуризацію активів підприємства шляхом подальшого підвищення мобільності; оптимізувати співвідношення власного і позикового капіталу, яке забезпечує рентабельність власного капіталу нарівні 50/50; підвищення ефективності управління грошовими потоками підприємства та збільшення грошових коштів на розрахунковому рахунку підприємства.

3.3. Використання даних аналізу в управлінні підприємством

Аналіз фінансової звітності може забезпечити отримання необхідних даних та виробити всебічно обґрунтовані висновки і пропозиції. На сьогодні в управлінні ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» використовується ціла низка даних, отриманих в результаті аналізу фінансової звітності.

В першу чергу, слід зазначити, що головною метою діяльності ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» в ринковій економіці є отримання прибутку. У зв'язку з цим особливої ваги набуває інформація звіту про фінансові результати (звіту про сукупний дохід), який містить інформацію про прибуток. На підставі цього звіту на рис. 3.2 представлено динаміку чистого прибутку.

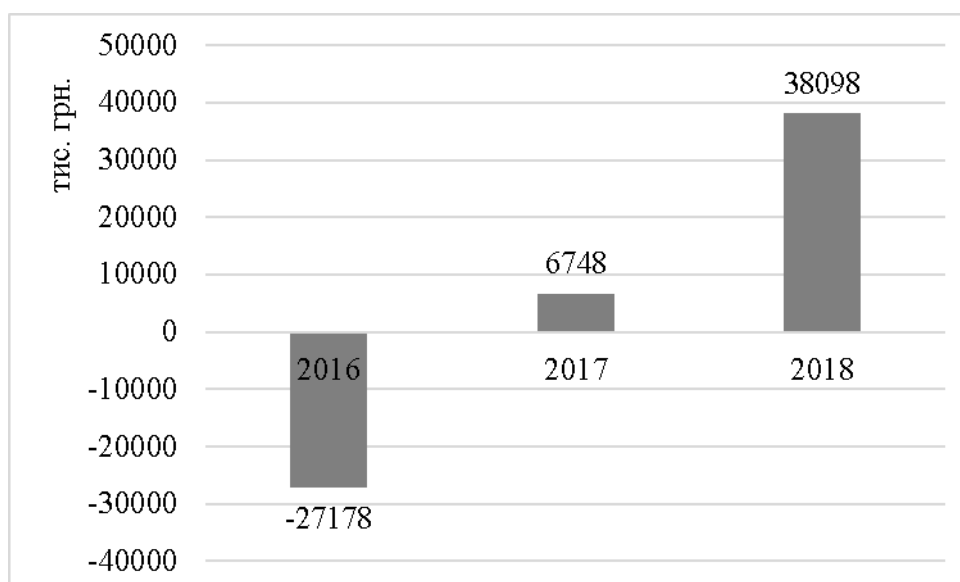

Рис. 3.2. Динаміка чистого прибутку ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» за 2016-2018 рр. [авторська розробка]

З рис. 3.2 видно, що в 2016 р. діяльність підприємства була збитковою. В процесі аналізу керівництво виявило суть проблеми та прийняло відповідні рішення, в результаті чого в 2017 р. підприємство ліквідувало збитки і досягло рівня чистого прибутку в 6748 тис. грн. В 2018 р. цей результат було закріплено і обсяги чистого прибутку зросли до 38098 тис. грн. Це позитивно вплинуло на власний капітал підприємства, адже за рахунок цього джерела було ліквідовано нерозподілені збитки.

Таким чином, можна зробити висновок про те, що вкрай необхідним для управління є дослідження причин збитковості підприємства. Для цього звернемося до показників звіту про фінансові результати (звіту про сукупний дохід). Результати розрахунків представлено в табл. 3.10.

Таблиця 3.10

Динаміка фінансових результатів ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» за 2016-2018 рр.

Показники	Роки, тис. грн.			Відхилення 2018 р. від 2016 р.		Відхилення 2018 р. від 2017 р.	
	2016	2017	2018	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	97346	195645	263854	166508	171,1	68209	34,9
Собівартість реалізованої продукції	89009	150259	192497	103488	116,3	42238	28,1
Валовий прибуток/збиток	8337	45386	71357	63020	в 7,6 р.	25971	57,2
Інші операційні доходи	2433	5489	7706	5273	в 2,2 р.	2217	40,4
Адміністративні витрати	6077	9354	13352	7275	119,7	3998	42,7
Витрати на збут	1724	2727	4155	2431	141,0	1428	52,4
Інші операційні витрати	7928	18859	16147	8219	103,7	-2712	-14,4
Фінансовий результат від операційної діяльності	-4959	19935	45409	50368	-1015,7	25474	127,8
Інші фінансові доходи	114	648	124	3652	44,1	7161	150,3
Інші доходи	27980	18485	19277	10	8,8	-524	-80,9

Фінансові витрати	27980	18485	19277	3652	44,1	7161	150,3
Інші витрати	2609	114	83	10	8,8	-524	-80,9
Фінансовий результат до оподаткування	-27161	6748	38098	-8703	-31,1	792	4,3
Витрати (дохід) з податку на прибуток	17	-	-	-2526	-96,8	-31	-27,2
Чистий прибуток/збиток	-27178	6748	38098	65259	в -2,4 р.	31350	в 4,7 р.

З даних табл. 3.9 видно, що підприємство в 2016-2018 рр. отримало валовий прибуток, який в динаміці зріс в 2018 р. порівняно з 2016 р. на 63020 тис. грн. за рахунок значно більшого зростання чистого доходу від реалізуємої продукції порівняно зі зростанням собівартості (чистий дохід зріс на 171,1%, а собівартість – на 116,3%). Аналогічна ситуація спостерігалася і в 2018 р. порівняно з 2017 р.

В подальшому було отримано негативний фінансовий результат від операційної діяльності в 2016 році за рахунок значних адміністративних та інших операційних витрат, які в 2016 р. склали 6077 та 7928 тис. грн. В 2018 р. порівняно з 2016 р. вже було отримано позитивний результат в розмірі 45409 тис. грн., тобто на 50368 тис. грн. вище, що було обумовлено значним зростанням валового прибутку. При цьому адміністративні витрати зросли на 119,7%, витрати на збут на 141,0%, інші операційні витрати на 103,7%. При цьому слід відзначити значне зростання витрат на збут – з 1724 тис. грн. в 2016 р. до 4155 тис. грн. в 2018 р. Ці витрати є вкрай важливими для нарощення обсягів реалізації продукції. Відповідно можна зробити висновок про те, що саме за рахунок цих витрат підприємство має можливість нарощувати обсяги чистого доходу від реалізації продукції.

Позитивно слід відзначити значне скорочення фінансових витрат підприємства в 2018 р. порівняно з 2016 р. – на 8703 тис. грн. та інших витрат, які скоротилися на 2526 тис. грн.

Слід зауважити, що підприємству необхідно більшу увагу приділяти витратам на збут. На сьогодні самі ці витрати в повній мірі формують виручку і обумовлюють пошук нових ринків збуту, рекламу виробленої продукції.

Зазначимо, що для управління надзвичайно важливою є інформація про стан ділової активності підприємства. Зазначимо, що аналіз ділової активності полягає у дослідженні рівнів і динаміки різноманітних фінансових коефіцієнтів – показників оборотності. Так як розмір річного обороту залежить від швидкості оборотності засобів, тому з розмірами обороту та, відповідно, із оборотністю пов'язана величина умовно-постійних витрат: чим швидший оборот, тим менше на кожен оборот припадає сума цих витрат.

Результати коефіцієнтного аналізу ділової активності представлено в табл. 3.11.

Таблиця 3.11

Динаміка ділової активності ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» за 2016-2018 рр.

Показник	Роки			Відхилення	
	2016	2017	2018	2018 р. від 2016 р.	2018 р. від 2017 р.
Оборотність обігових коштів (обертів)	2	3	2	0	-1
Період одного обороту обігових коштів (днів)	180	120	180	0	60
Оборотності запас (обертів)	2	3	3	1	0
Період одного обороту запасів (днів)	180	120	120	-60	0
Оборотності дебіторської заборгованості (обертів)	32	19	17	-15	-2
Період погашення дебіторської заборгованості (днів)	11	19	21	10	2
Оборотності кредиторської заборгованості (обертів)	7	11	11	4	0
Період погашення кредиторської заборгованості (днів)	51	33	33	-18	0
Оборотності власного капіталу (обертів)	-2	-4	-13	-11	-9

На підставі проведених розрахунків, результати яких представлено в табл. 3.11, можна зробити наступні висновки.

На кожен гривень коштів, інвестованих в активи на підприємстві було отримано в 2016 р. 2 грн. чистої виручки від реалізації продукції. В 2017 р.

цей показник склав 3 грн і зменшився в 2018 р. на 1 грн. Зменшення було обумовлене зростанням середньорічної вартості активів. В свою чергу скорочення оборотності обігових коштів (обороту) приводить до зростання періоду одного обороту обігових коштів (днів), який має навпаки – зменшуватися. Така ситуація спостерігалася в 2018 р. порівняно з 2017 р. (+60 днів). Середній період від витрачення коштів для виробництва продукції до отримання коштів за реалізовану продукцію в 2016 р. склав 180 днів. В 2018 р. порівняно з 2016 р. він скоротився на 60 днів, а порівняно з 2017 р. – зріс на 60 днів.

Кількість оборотів коштів, інвестованих у запаси в 2016 р. склала 2, в 2017 р. кількість обертів зросла до 3, а в 2018 р. – залишилася на тому ж рівні. При цьому період одного обороту запасів (днів) в 2017 р. скоротився (-60 днів), і в 2018 р. залишився на тому ж рівні. Слід відзначити дуже високий строк обороту запасів, що свідчить про низьку ефективність управління ними, хоча це і вберігає підприємство від ризику зупинки підприємства у випадку перебоїв з постачанням.

Оборотність дебіторської заборгованості активно скорочувалася за рахунок зростання середньорічної вартості дебіторської заборгованості (на 15 обертів в 2018 р. порівняно з 2016 р. та на 2 оберти порівняно з 2017 р.). Зворотну тенденцію мала оборотність кредиторської заборгованості, яка активно зростала (+4 оберти в 2018 р. порівняно з 2016 р.). Водночас на підприємстві спостерігається значне перевищення коефіцієнта оборотності кредиторської заборгованості над дебіторською, що свідчить про недоліки управління заборгованістю на підприємстві (рис. 3.3).

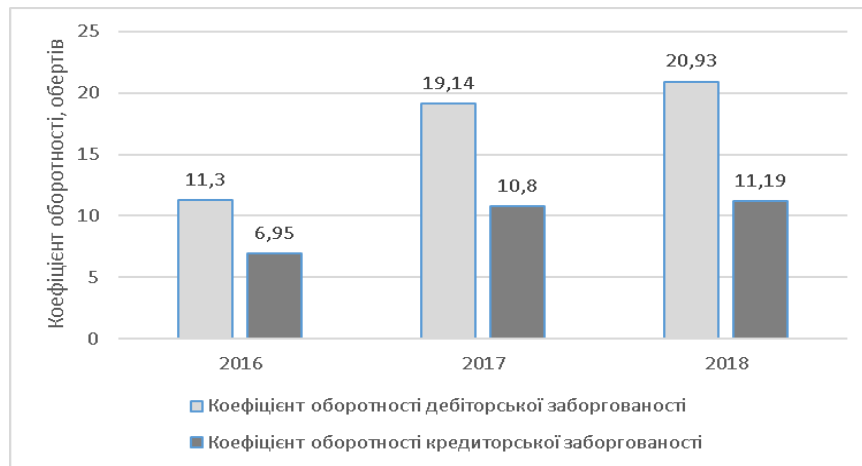

Рис. 3.3. Порівняння коефіцієнтів оборотності дебіторської та кредиторської заборгованості [авторська розробка]

Оборотність власного капіталу на підприємстві в 2016-2018 рр. була від'ємною. В 2016 р. вона склала 2 оберти, в 2017 р. на одиницю власного капіталу припадало вже -4 грн. чистої виручки від реалізації продукції. В 2018 р. цей показник скоротився до 13 обортів за рахунок зростання обсягів чистого доходу при зменшенні від'ємної середньорічної вартості власного капіталу.

У зв'язку з цим підприємству рекомендовано:

- підвищити рентабельність оборотних активів;
- мінімізувати витрати оборотних активів у процесі їх використання;
- оптимізувати запаси;
- скоротити виробничих цикл;
- поліпшити матеріально-технічну базу;
- впроваджувати нові технології виробництва та технологічні лінії;
- забезпечити раціональну організація збуту продукції;
- прискорити документооборот;
- забезпечити дотримання договірної платіжної дисципліни;
- використати маркетингові важелів активізації продажу (реклама).

Слід зауважити, що дані фінансової звітності необхідні управлінцям не тільки для прийняття управлінських рішень, а й для планування та

прогнозування.

Так, наприклад, на підставі даних Балансу (Звіту про фінансовий стан) та Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (додатки Б, В, Д) на підприємстві прогнозується чистий дохід від реалізації продукції або вартість капіталу. Для цього застосовуються різні методи прогнозування. Наприклад, метод середньої арифметичної (3.1).

$$\bar{x} = \frac{\sum x}{n}, \quad (3.1)$$

де \bar{x} - середнє значення;

x – прогнозуємий показник;

n – кількість років.

Так, в табл. 3.12 представлено прогнозування вартості капіталу ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» на 2019 рік.

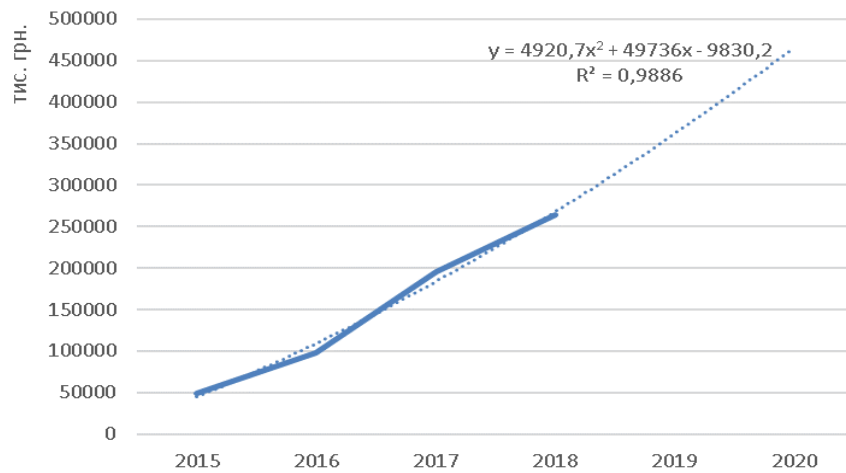
Таблиця 3.12

Прогнозування вартості капіталу на ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» за допомогою методу середньої арифметичної

Показник	Рік			Прогноз на 2019 р. (середня арифметична)
	2016	2017	2018	
Вартість капіталу, тис. грн.	113 757	139 101	217 796	156885

Таким чином, вартість капіталу в 2018 р. прогнозується на рівні 156885 тис. грн. Таке прогнозування здійснюється як для розробки планів господарської діяльності, так і для бізнес-планування. Інформація для цього береться з балансу (звіту про фінансовий стан).

Для прогнозування використовуються й інші методи. Наприклад, метод найменших квадратів, для чого в електронних таблицях Microsoft Excel використовується лінія тренду. Так, на рис. 3.4 представлено прогнозування чистого доходу від реалізації продукції на 2019-2020 роки.

**Рис. 3.4. Прогнозування чистого доходу від реалізації продукції ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» на 2019-2020 рр.
[авторська розробка]**

З рис. 3.4 видно, що використання лінії тренду дозволяє спрогнозувати обсяги чистого доходу від реалізації на майбутні періоди, інформація для цього береться зі Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід).

Таким чином, обсяги валового та чистого прибутку на підприємстві зростають, що обумовлене перевищенням темпів зростання чистого доходу від реалізації над темпами зростання собівартості, значним зростанням інших операційних доходів. Підприємству рекомендовано звернути увагу на витрати на збут, які носять продуктивний характер і обсяги яких має бути контрольовано збільшено, оскільки вони дають змогу шукати нові ринки збуту, рекламувати продукцію, тощо. Проведений аналіз ділової активності засвідчив, що оборотність обігових коштів та запасів є досить низькою, спостерігається перекіс в сторону обігу дебіторської заборгованості, оборотність капіталу є досить низькою. Підприємству рекомендовано підвищити рентабельність оборотних активів, мінімізувати витрати оборотних активів у процесі їх використання, оптимізувати запаси, скоротити виробничий цикл, поліпшити матеріально-технічну базу, впроваджувати нові технології виробництва та технологічні лінії, забезпечити раціональну організацію збуту продукції, прискорити документообіг, забезпечити дотримання договірної платіжної дисципліни,

використати маркетингові важелів активізації продажу (реклама).

Висновки за розділом 3

За результатами дослідження використання фінансової звітності підприємства в управлінні зроблено наступні висновки.

1. На ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» спостерігається позитивна динаміка підвищення мобільності активів за рахунок зростання частки оборотних засобів в їх структурі. При цьому існує негативна динаміка щодо співвідношення власного та залученого капіталу, частка якого хоч і має тенденцію до зменшення, проте є занадто надмірною і загрожує фінансовій незалежності підприємства. Тому підприємстві можна порекомендувати привести структуру пасивів в оптимальний стан (співвідношення власного до залученого має бути в межах приблизно 50/50). Зробити це можна за рахунок зменшення непокритого збитку.

2. Проведений аналіз засвідчує, що на ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» наявні проблеми з забезпеченням ліквідності та платоспроможності, а також фінансової сталості. Це проявляється у тому, що Баланс (Звіт про фінансовий стан) є неліквідним (не виконуються три з чотирьох умов ліквідності на протязі 2016-2018 рр.) а також низка коефіцієнтів, які характеризують ліквідність та фінансову сталість не відповідають нормативам. Позитивним є те, що наявна тенденція на покращення ліквідності та фінансової сталості, проте темпи покращення бажають кращого. Для подолання негативних моментів, пов'язаних з ліквідністю, платоспроможністю та фінансовою сталістю підприємству рекомендовано до реалізації наступні заходи: збільшення виручки за рахунок оптимізації збутової політики та розширення ринків збуту; значне зменшення витрат, що приведе до підвищення прибутку підприємства;

продаж окремих низькорентабельних структурних підрозділів та об'єктів основних засобів; здача в оренду основні фонди, які використовуються у виробничому процесі не повною мірою; провести реструктуризацію активів підприємства шляхом подальшого підвищення мобільності; оптимізувати співвідношення власного і позикового капіталу, яке забезпечує рентабельність власного капіталу нарівні 50/50; підвищення ефективності управління грошовими потоками підприємства та збільшення грошових коштів на розрахунковому рахунку підприємства.

3. Обсяги валового та чистого прибутку на підприємстві зростають, що обумовлене перевищенням темпів зростання чистого доходу від реалізації над темпами зростання собівартості, значним зростанням інших операційних доходів. Підприємству рекомендовано звернути увагу на витрати на збут, які носять продуктивний характер і обсяги яких має бути контрольовано збільшено, оскільки вони дають змогу шукати нові ринки збуту, рекламувати продукцію, тощо. Проведений аналіз ділової активності засвідчив, що оборотність обігових коштів та запасів є досить низькою, спостерігається перекид в сторону обігу дебіторської заборгованості, оборотність капіталу є досить низькою. Підприємству рекомендовано підвищити рентабельність оборотних активів, мінімізувати витрати оборотних активів у процесі їх використання, оптимізувати запаси, скоротити виробничий цикл, поліпшити матеріально-технічну базу, впроваджувати нові технології виробництва та технологічні лінії, забезпечити раціональну організацію збуту продукції, прискорити документообіг, забезпечити дотримання договірної платіжної дисципліни, використати маркетингові важелі активізації продажу (реклама).

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

На підставі результатів проведеного дослідження, можна зробити наступні висновки.

1. Під фінансовою звітністю запропоновано розуміти звіт підприємства про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за певний період в паперовій, електронній чи іншій формі, який складається за правилами, визначеними законодавчо та надається відповідній зацікавленій особі. Вона включає Баланс (Звіт про фінансовий стан), Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід), Звіт про рух грошових коштів, Звіт про власний капітал та примітки.

2. Принципи та вимоги до складання фінансової звітності чітко визначені Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» та Концептуальною основою фінансової звітності. Окрім цього вимоги до подання фінансової звітності встановлено в Порядку подання фінансової звітності.

3. Бериславський машинобудівний завод має значний досвід роботи на ринку і займається виробництвом та реалізацією залізничних локомотивів і рухомого складу, інструментів, двигунів та турбін.

Бухгалтерський облік на підприємстві здійснюється централізовано. Апарат бухгалтерської служби підпорядковано головному бухгалтеру. На кожного бухгалтера складено посадову інструкцію. Бухгалтерський облік ведеться за комп'ютерною формою обліку. Кожен рік складається наказ про облікову політику, який містить чотири розділи, присвячені особливостям організації та ведення бухгалтерського обліку. Водночас в наказі вказано, що для ведення обліку на підприємстві використовується програмне забезпечення «1С: Бухгалтерія 7.7», тоді як насправді здійснено перехід на «1С: Бухгалтерія 8.3» редакції 3.0.

4. Проведений аналіз діяльності підприємства засвідчив, що обсяги капіталу зростають, що свідчить про розширення діяльності компанії. Підприємство пережило кризову ситуацію в 2015 р. і поступово відновлюється, про що свідчать отримані прибутки, зменшення нерозподілених збитків, нарощення фонду оплати праці, зростання продуктивності та фондівдачі. Водночас існують і певні недоліки, зокрема надзвичайно висока частка позикового капіталу, перевищення темпів зростання заробітної плати над продуктивністю, надмірно високі витрати на 1 грн. виручки від реалізації тощо. Підприємству рекомендовано переглянути структуру пасивів та більше коштів з прибутку виділяти на покриття збитків колишніх років.

5. На ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» складаються усі передбачені законодавством форми фінансової звітності. Фінансова звітність підприємством готується, складається та подається за певним алгоритмом: вивчення нормативних актів, підготовка та проведення інвентаризації, перевірка показників поточної звітності, переоцінка активів, перевірка та узгодження витрат та доходів, завершення записів у Головній книзі, складання фінансової звітності, перевірка взаємоузгодженості показників, розгляд та затвердження, подання відповідних органам та іншим користувачам. В процесі складання звітності дані переносяться з відповідних рахунків синтетичного обліку, на яких накопичуються протягом року та відображаються в Головній книзі у відповідні статті форми звіту відповідно до нормативних вимог. Причому для заповнення Балансу (Звіту про фінансовий стан) використовуються дані сальдо відповідних рахунків, а для заповнення Звіту про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) – обороти по рахункам. Звіт про рух грошових коштів складається за прямим методом. Інші форми звітності складаються на підставі даних Балансу (Звіту про фінансовий стан) та Звіту про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід).

З метою об'єктивного представлення інформації в Балансі (Звіті про

фінансовий стан) пропонуємо заповнювати у фінансовій звітності додаткові рядки, наприклад щодо довгострокових фінансових інвестицій. Це дозволить надати керівництву більш детальну інформацію для прийняття управлінських рішень.

6. У зв'язку з тим, що ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» експортує продукції в зарубіжні країни та імпортує сировину, важливого значення набуває порівнюваність фінансової звітності підприємства з зарубіжними партнерами. В зарубіжних країнах існують суттєві відмінності в переліку форм фінансової звітності: часто складаються різні пояснювальні записки, додаються аудиторські висновки, операційні звіти, звіт про нерозподілений прибуток та звіт про акціонерний капітал, звіти про рух фондів, звіти про основні фонди і розрахунок амортизації, звіт про розрахунок оподаткованого прибутку, звіти про інфляційну індексацію та звіт про транспортні витрати та інші. В окремих країнах виокремлюється фінансова звітність спеціального призначення. При цьому зростає кількість країн, які застосовують Міжнародні стандарти фінансової звітності.

Вивчення міжнародного досвіду складання фінансової звітності дозволило встановити, що на сьогодні відбувається процес гармонізації та уніфікації норм звітності до єдиних форм. Україна також активно приймає участь в цьому процесі і фінансова звітність ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» також спирається на вимоги Міжнародних стандартів фінансової звітності. При цьому існують суттєві відмінності в обсязі та змісті фінансової інформації, що підлягає обов'язковому розкриттю, відповідній структурі фінансових звітів.

7. Фінансова звітність, яку складає ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» з метою підвищення інформативності, має бути удосконалена як змістовно, так і формально-організаційно. В першу чергу, пропонуємо розширити кількість форм, які містять показники, придатні для порівняння, зокрема складати «Додатки до фінансової звітності», які будуть містити інформацію, яка є специфічною для підприємств машинобудування. Також необхідно внести зміни до окремих форм фінансової звітності,

обґрунтовані автором.

У фінансову звітність підприємства доцільно закладати можливості прогнозування стану підприємства в майбутньому. Для удосконалення фінансової звітності важливою є повна автоматизація її складання та зберігання масиву інформації за низку років. Для цього запропоновано модель формування і представлення прогнозової фінансової звітності. Також доцільно розпочати підготовку до переходу на складання інтегрованої звітності, яка включатиме фінансову та нефінансову звітність.

8. На ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» спостерігається позитивна динаміка підвищення мобільності активів за рахунок зростання частки оборотних засобів в їх структурі. При цьому існує негативна динаміка щодо співвідношення власного та залученого капіталу, частка якого хоч і має тенденцію до зменшення, проте є занадто надмірною і загрожує фінансовій незалежності підприємства. Тому підприємстві можна порекомендувати привести структуру пасивів в оптимальний стан (співвідношення власного до залученого має бути в межах приблизно 50/50). Зробити це можна за рахунок зменшення непокритого збитку.

9. Проведений аналіз засвідчує, що на ПАТ «Бериславський машинобудівний завод» наявні проблеми з забезпеченням ліквідності та платоспроможності, а також фінансової сталості. Це проявляється у тому, що Баланс (Звіт про фінансовий стан) є неліквідним (не виконуються три з чотирьох умов ліквідності на протязі 2016-2018 рр.) а також низка коефіцієнтів, які характеризують ліквідність та фінансову сталість не відповідають нормативам. Позитивним є те, що наявна тенденція на покращення ліквідності та фінансової сталості, проте темпи покращення бажають кращого. Для подолання негативних моментів, пов'язаних з ліквідністю, платоспроможністю та фінансовою сталістю підприємству рекомендовано до реалізації наступні заходи: збільшення виручки за рахунок оптимізації збутової політики та розширення ринків збуту; значне

зменшення витрат, що приведе до підвищення прибутку підприємства; продаж окремих низькорентабельних структурних підрозділів та об'єктів основних засобів; здача в оренду основні фонди, які використовуються у виробничому процесі не повною мірою; провести реструктуризацію активів підприємства шляхом подальшого підвищення мобільності; оптимізувати співвідношення власного і позикового капіталу, яке забезпечує рентабельність власного капіталу нарівні 50/50; підвищення ефективності управління грошовими потоками підприємства та збільшення грошових коштів на розрахунковому рахунку підприємства.

10. Обсяги валового та чистого прибутку на підприємстві зростають, що обумовлене перевищенням темпів зростання чистого доходу від реалізації над темпами зростання собівартості, значним зростанням інших операційних доходів. Підприємству рекомендовано звернути увагу на витрати на збут, які носять продуктивний характер і обсяги яких має бути контрольовано збільшено, оскільки вони дають змогу шукати нові ринки збуту, рекламувати продукцію, тощо. Проведений аналіз ділової активності засвідчив, що оборотність обігових коштів та запасів є досить низькою, спостерігається перекид в сторону обігу дебіторської заборгованості, оборотність капіталу є досить низькою. Підприємству рекомендовано підвищити рентабельність оборотних активів, мінімізувати витрати оборотних активів у процесі їх використання, оптимізувати запаси, скоротити виробничий цикл, поліпшити матеріально-технічну базу, впроваджувати нові технології виробництва та технологічні лінії, забезпечити раціональну організацію збуту продукції, прискорити документооборот, забезпечити дотримання договірної платіжної дисципліни, використати маркетингові важелі активізації продажу (реклама).